Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институту
Кол жазмалар фондусу
Инв. № 3092
Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясы
Гуманитардык жана экономикалык илимдер бөлүмү

Тил

Материалы экспедиций,
собранные Э. Абдулдаевым

- Лейлек р-н
- Наманг. обл. Узб. ССР
- Андижан. обл. Узб. ССР

1959 г.

3092

№5

Наманганская обл.
узб. сср.
Экспед. 1959 г.

собирал
Э. Абдулдаев

Институт языка, литературы и истории
ОТДЕЛ РУКОПИСЕЙ
Инв. № 3092
Кир. ФАН СССР

№ 5

Наманганская обл. уст. сер.

Собирал

Э. Абдулдаев

1959 г.

1. Уч-Курган р. Нарын сов. 28

2 Нарын р. Энгельс к/з 44

3. Постонгук р. Тиашк. обл. Чимган к. 87

7 инф.

1 Тарокулов Коңурбай, 60ж., уз. Найман (узун этек Найман), кар билбейт.

Туурам нандарды ап койуң.
Систин атацыс. Найман, кыйкырып жоwду сайган. Эжеси ѵар эле, ошо алып кетти.

Корооңдо койуң кон полсо
Ичик кийип дуwлайсын
Корооңдо койуң жок полсо
Кара суw ичип куурайсын
Какшыган сайга суw келет
Кайран бир жаным откон соң
Как поwдеңге ким келет?
Асмандан боз ала кыйгыр ~~кыскылса~~
ыкыскылса

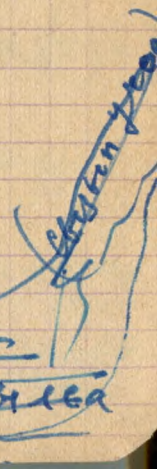

Боз ала торгой букбайҕы
Жаактуҥ адам жаҕшаса
Кулактуҥ адам укпайҕы
Пу?лаҕ таштан кагылаҕ
Жаактуҥ адам жаҕылаҕ
Андҕасаҕар жакшылар
Кум жыйылыҥ таш бохҕойҕ
Кул жыйылыҥ таш болҕойҕ
Аксакалды сыйлаҕар
Илгерки отнон жакшы эрге
Коз жашы кылыҥ ыйлаҕар

Бысмылдадан баштаса шайтан, качаар
Элге дәвлет шар келсе ~~дуйнә~~ мейнет качаар

Кош атыңы колго алып журо берсең
Кожойу кызыр шаймерден жолуңу ачаар
Бысмылласын дегенде бысмылласын
Бысмылласын олонду биздер айтса
Кәнтәр мойун дүтәр бел кыс тыңласын.

Алты кыстын ичинде атың Нәргул
Кулпурар бал ичинде ачылган гул
Кыс кызыл гул болгондо жигит бүлбүл
Кызыл гулдун жытына мас болгон шул

Алты кыздын ичинде атың Анар
Алвыраган ак петтен каныңа тамаар
Алвыраган ак петтен бир оңтурсоң

Арыкрагы сүйдай мәрим канар
Алты кыздын ичинде атык базар
Тал-тал кара чачыды таран жазар
Жакшы менен ойносоң кунде базар
Жаман менен ойносоң коюнун азар
Алты кыздын ичинде атык Түймә
Түймөкан түйө байлан тундө журмө
Түймөкан түйө байлан тундө журсэн
Тал бойцца кос тийер гул-гул киймэ
Алты кыздын ичинде атык Турсун
Чыны айакка пал куйсам тиньын Турсун
Чыныңы менен чакырсан мен барайын
Азылыңы менен чакырсан кудай урсун.

Боспу жэйлоw жэй жэйлоw кочкан элге
Бото бел боw жарашар бистин элге
Кашы-кошуц чыйылган (чийилген) бала экенсин
Аман-эсен бара кор бистин элге

— —

Бир нычагым бар эде
нычаглардан

Кудай маца бербеди кынчаглардан

Кудай маца бергенде кынчаглар-
дан

Салам сагга кылар эдим мончаглар-
дан

Бир нычагым бар эди бурамадан

Кудай маца бермеде кураматан

Кудай маца бергенде кураматан

Салам сауга кылар эдим оромалдан

Бир ныгагым бар эди алмас эди

Алган адам жанына салмас эди

Албыраган ак тёрен бир октурсон

Карным ачын журогум талмас эди.

Нумбул каккан дегенде Нумбул
каккан

Нумбул каккан олонум кызга
йаккан

Кашым кара бозун ден ~~[illegible]~~ куйд
(коо) йаккан

Тамагыны тубуна маржан так-
кан

Пайгамбарым имгени дулдул палван

Бир тандырдан сум чыгын жаhандал-
ган (аалам далган)

Пайгамбарым кызыны Элим алган

Той-тойлон олон айтыш ошондон
калган

Дэйрэ-дэйрэ дегенде дэйрэ эмесми
Дэйрэнин кок кыйагын мал же-
масми

Нэйдэг-нэйдэг мал бэрсен аз эмес-
ми

Кыздын койну саратан жаз
эмесми

Дэйрэнин о йагы тал, бу йагы
тал

Ортосу нэйдэгэн кой менен мал

Кыз бала сис койнэнчен бис жек-
течен

Кайеллерде турады чыкмаган
жок

Жазда менин имгеним кызыл
жийрэн
Кыл куйругу чукалын жерге тий-
ген
Калдыргачтын каноты кора мур-
тум
Кийиг ужлан жургондо куцго куй-
гэн
Жазда менин имгеним боз бол-
сочу
А жаныкар жоргосу саз болсочу
Мэккэ тугул Мэдийнэ кетэрудум
Жолдошум бурошу кыс болсочу

Ичмек || тердик — ~~тер~~ ичмек

Токум — тердик

Сумлук || ооздук — ооздук

Сагалдырык, пешенелик (кокулдурук)

Жаазы — желдик.

Ээр — ээр.

Котчук — корпоче.

Басмайыл — ээрдин устунон тартылат.

Пыштак || пыштак басмайыл — корпоче

салынгандан кийин тар-
тылат.

Жокучка — жапайы беде.
Бедеден бийик болуп

Сарыгул алат (Чуйдо Кашка беде)

Домбура — эки кылдуу сына аттылат.

Сетер — домбурадан кичине, ошол сыяктуу элеэки кылдуу болот.

Комуз — 1) темир комуз.

2) уч кылдуу жылач комуз.

Чувалчык (озб. чувалчаң) — соолжан.

Бирок жок желим дечени жок.

Октош — уболук. Нургуч дечен сөз колдонулбайт.

Карвандан кеген.

Мамакос (< коз) — тылкычы чылчык

Бешик терчетер — жаачы (бого мох)

Куркулдак — Куркулдай.

Кады кенде:

Узун жекте найман, боз коз найман деп болунгон найман дар бар. ~~Ошондон~~ Булардан башка кытай, кынчак деп аталган уруулар жашайт. Алар өзбектердин кургамалары менен аралаш жашайт.

"Өзөктун эгегинде йэм бар кургамалар". "Өзу элеги".

Кеvедиvи. Тамын бузун кетин кагамбы? Байлардын кошун айдар экен. Эли бавуну.

Кочонун бойуча (кочонун бойуна)

эмжидан. Тунгандардын

ичинде картаңыраачы мен

жылачты эрчидим.

Догон кылын ичин.

Догон - чалан

Эне тарагынан сурасаңыс.

Мукки аттар эле. Ондака ме-

нен ишим болгойт.

Бостондар өзүн Жедигер деген элге, Жалал-Абаддын айлана-сындагы кыргыздарга жакындаш-тырат.

Жаңы-Коргон районунун өзөк деген жеринде сорулар, ба-гыштар жашайт. Андан башка Сорай кыштагы (Кора Бак селсоветин-де) турган жерде да сорулар бар.

Кыйан — колдонумбайт, сел деген сөз айтылат.

Каалга — айтылат. (Эшик маа-нисинде)

Жаныз – (низкий)

тоюдун бийиги – "бийик" айтылат.

Чаренкей // Кандырчач – Чаренкей

Бонтурук – айтылбайт

Жумуртка – тукум дегенч эбенчеси, бирок аны да кондонушат.

Белен – ошкат белен болду.

Бирок белен дагы башка мааниледа эт: мол, кон деген маанице да айтылат: белен

отбуцук создоштук.

Гажыр — колдонулбайт. Ал
Кэл жору, жору деп
айтылат.

Жаргон — баланын ороосу.
Бул чарго болук
айтылбайт.

Тончу — туймо дечени жок.
Ант эзбектер айтат
дешет.

Кайраны жай — кайрак айдаа-
чу жерлер.

Дык жер — дык жер

Тубок — кунтук

Шумок — шимек

Кескен ан// — Кесме.
Кескен коже

ахлет — лиусор.

Чэник//октоw — чбонук.

Тирак — при козонокту кал-
бер.

Калбер — майдасы.

Нушкурт — пашек (сөнтөн чыгарылат)

Мэкэ — жерягу

Почок — желген жемиштерден, бадыран, коон ж.б. жашылчалардын кабыгы, таштандысы.

Мардек —

Чагалак — жерягунун сотосунан чыгат (мардек).

Сэрэк — буудайдын каясы жок жалан башынын өзү, ал узулуп тушкон болсо, ант сэрэк дешет.

Чаркан — бооланган эшиндик гомолосу (буудай) конок, торуу ж.б.)

дэстэ — тесте: бир дэстэ, эки дэстэ.

Жыш — зыш делбейт

Кончук — атка, токулганын (эрдин) устундагу тошок (картого)

Картого — тошок (уйда колдонулат)

Тагара — дагара

Тепши // аштоо — жылач тепши; мах га тз бергу идиш:

Аташ косоw // кынчыкей — эноо

фед айтылат.

Урпак — камыр жайгонда себилет.

Кеvек — улпак.

Коvус — аткулактын бурунон жытын алын, жасаган олпок, бул баланын бешичине салынат, Заамингде ал арчанын бурунон жасалат.

Пселек — халат сыяктуу узун, жука (жалаң кат) чапан.

Айтын жибер

~~Кайбар — шым.~~

Кылтырык — кылкан.

„Бурдайтын кылтырыгы"

Балыктын кылтырыгы"

Чекемик — тикенек, уйгак сыяктуу жабышкан кеп.

Шапыл — (пустун) колдонуп — байт.

Уступ || коца – тикесинен коюл-
ган тирооч.

Жантайын бараткан нерсени
тиресе, аны тирооч дейт.

~~толто || Тыбыт (собого.~~

толто – чобого.

Гозо – Карана идиш, сур
куюлат, кэзде бозо
салуга да колдону-
лат.

Конок – коночок

Бокчо – тацылчак

Кварлыц чй — "боз чй" Эскбейт.

Орон — мейманлар учун, чй-лонгон бала учун тигилген чй. Мурду Оргоо ден да айтыш шат.

Комуз — тенир комуз.

Чертиск домбура — бул уч, эки кыл болуп жасалы берет

Илеки — Элечек.

Жудук – "Жакын" маанисинде, бурок ал пассив дуу роок айтылат.

Мэстэк // Мэкиш – мекиян.

Ууч – Кэп дегени өзбекче дешет.

Кош ууч – Коогуш, кош ууч.

Шінелик – тоонуч.

Тараша – тарылган отун.

Чаткал – чамынды.

Жогор кумат ериалдар

2 Касымов Шарабидин (68 ж., бостон), Кудайаров Ма-
мыр (59 ж., Найман) Акмыр-
3 заев Ташмурза (38 ж., ур. Найман) деген адамдардан
Жазылын алынды.

Хытай уруусу

Аты гамгактын тубунон отуvаты рд. Камгактын тубундо жаты рд. Өлон айта турганы жок. Эскичеге жазат.

Торт танан, анан алты танан, ошентип он танан полду.

Адырга бугдай айдайvыс. Доvул урvаса, огунуvир доvул тушту.

Жалан айтыvирvесем, ушундай

бор, бир чоңу тушту.

Дэлистин тоҕосунон. Мындака кэтиҥ доҕул тушконун коргон эмесмин.

Сегизинчи окоҥ.

Уч коргон р/ну, Норын совхозу, Кайынов кубат, ур. жедигер, 72 жашта

Урусу жедигер

Ар кыл милдет пар.

Келгенине он, ом бешь жыл. Мурунку ташаган теригис Адвердын

ичинде болгон. 29 Кайрак жер эле.
Пакта-жок, мэнкэйэм жок эле.
Чаркачылык жог эле. Тоого
чыгат. Жайлоо, тоокуу жер. Ал зоо,
Чилмайран ата. Жайлоосу эле.
Кыштоовус бар. Тоонун чокусу,
кайсы тоо дегенде Чилмайран
тоо дейвис.

Тувок — культук.

Ичмек — ичмек (тердик дел-
бейт)

Тердик — тердик, ичмектин

устунон салынат. Бул токум делбейт. Токум бардык токулганы тушундурот.

Жаоз — желдик

Ээр — Ээр (Эгер делбейт)

Корпочо || Копчук — Экоо ген колдонулат.

Шырдак || Шырдамал || Тарвол-

жун. — Улунун ичинен кобуроок колдонулганы — Шырдак.

оздурук — ~~бирок~~ суулук деп

да аптышат, бирок

„~~Озбекчесинен су~~ „Озбекча

суулук" делет деп эскер

тет.

Сагак, Кокулдурук

диц жер — дыц жер

Кайраны, кайран жер, кайран

буудай.

Сагызкан — Озбекче туру

колдонулбайт, бирок

Тушкуктуу.

Чоко таан — бул да жогорку-
дай.

барак — при калбыр.

калбыр — майда-коздусу.

Нушкурт — малдын жебеген
кашеги.

Туш туурдук — Тушка тортылчу
Туш кийиз.

~~Чарак~~ — Чаркан — Эпиндин боо-
лорунун жыйналганда-
гы чимоу (чоткоко)

тагара — дагара

тенши — жылачтан шасалганы.

чоҗ ата — чоҗ ата. Кэттэ ата дегени жок.

ана — мать.

эне — чоҗ энеси (бул атасынын анасы)

тай эне, тай ата, тайеке (тага дегени кийин аптыла баштаган),

тайансе, Неѵере (бул кызынын т/а баласынын баласы. Кызынын

баласы жээн делбестен, карын-
даш, энеелердин балдары гана
жээн делет).

Боло — энесинин сиңдиси,
же энеси~~[illegible]~~нин балдары
боло болот.

~~Эке~~ Аке — озунон улуу ага-
сы

Укө — озунон кичуу инисы.

Башкаларга да ушундай
турдо айтыла берет, бирок
байке дегени колдонулбайт.

Аташ курок — от кычкач.

Торнок чоҥураалы, андан кичи-
не жашы музоо
ден аталат.

Шшитин ~~[illegible]~~ жичерет (шиша-
тин жибкрет). Паша — чиркей.

Сыр кесе — чойчоктон чоҥураак.

Сыр айак — алк.

Лэгэн — илген (жайпак
тавак)

Кубо — кубо (курт)

Улпак — Камырга себилген ун, Сутараныи тубундоу ун.

"Сурпаныи тубундо Калгаки"

Кевек — урпак (элегенде чыкканы).

"Дэни ток"

Коозго — ~~пахра~~, шалыныи кебегин салыи тасаган, баланыи бешигине тощегок олпок. Бул заамин-де Коvус делет.

желек — Халат сыяктуу жука чапан. Ичтелип жасалат, бирок пахта салынбайт, узун тигилет.

кэмзур — жеңи эпок, ичине пахта салынган кыска курмо (чыптама).

буудайдын кылканы.

толто — чобого, бирок куйго бышылган (же жууган) майды сыгырганда чыккан чобегосуна ай-тылат.

Тыгыт — бул каймакты сыгырганда чыгат.

„Чай ичип алайлык"

Гоза — Карана идиш (Суу ку-
я турган чоцурааны).

Боз уй („Кыргыз уй деп сарт
айтат, биз озубуз-
го боз уй дейвис")

Отоо — Оргоо деген мааниде, бирок мей-
мандарга гана ти-
гин койгон уйго ай-
тылып келген.

Бокчо — тацылчактын кичи-
рээги.

"Бокчо имери кыргыздык сандыгы болгон. Ага пулду йэм салып койчу".

Домбура деген сез айтылбайт, анын ордуна комуз деген айтылат, ал уч кылдуу болот.

Темир комуз — оозго салып нагат.

Сойко — мунун Сырга дегени озубектердики.

Илеки — Энечек

Кечиндеси, жазындасы,
Кышындасы, Тундосу...
деген мезгил тактоостор
сейрек болсо да колдонулат
„жазындасы малдын
жайы адыр, кышында-
сы колдоголот."

„Тундосу учат, кундусу
учпайт"

алмач, буурсун (ысгар
деген колдонулбалан).

мойунтурук — жармо.

Келин жучук — богомол (жаа-
чы)

Жоцучка („Жакайы бедени
кашка жоцучка деш-
чу"!)

Капкак (Капка делбейт)

вдраак, жуук. „вдраакты
жуук кылган — кыс (кыз)"

Мэстэк — мекийак.
муну мэкиш деп
да айтышат.

Текмат — кайыш кур.

Кур — кездеме кур.

Кокуч — коочуш, кошууч.

Цузник — цбокук

Сумбал — чоц кап. Дан
тиреле турган
кап.

Ийнелик — Поонолуч

Пучулдурук — тегерек калкан, брошка ~~чоц брошка~~, аны кумуш чаан, усталар жасаган.

Бой тумар — Эки эмчектин тушуна келтирин, жин менен тагат, кыздардын буюму.

Нарын району, Наманган область, ~~[illegible]~~ Энгельс атындагы колхоз.

Уруулук составы жачынан „Өзбекстан", деген крдо ~~[illegible]~~ домор деген уруу жащайт. Бул доморлор Оштук Фрунзе району турган жердеги доморлорго (тогуз сай доморлорго) кошулат. Алар кон майда уруулорга ~~[illegible]~~ лат. болунот.

Шол эле кыздо Абад деген кыштак бар. ~~[illegible]~~

Абад уруунун аты; ал тогузга болунот: Могол, Боток жаннат, Кужоен, Уста, Токмок, Ала дакы, ~~[illegible]~~ Чат, Талпак,

Абаттан болок бул колхоз-до Найман деген уруу бар.

Энгельс Колхозунда: Чайкулдук, Токмок (абаттан болунот), Бостон, Ала дакы (абаттан болунот)

дегендер бар.

Эпильстон чанкулдуктар Кыр-
гызстандын Лейлек, Сулукту тара-
бындагы кыргыздарына кошу-
лабыз дешет. Ошолордон
болушун келгембиз деп набар-
лашат жа оздорун ичка-
лик кыргыздарына кошушат.
Тилдик фактылары да то-
лук ичкиликтердикине туу-
ра келет. Лейлектен, Сулуктудон
кочуп кокончо барышкан да, ондан
ушул азыркы ордуна кочуп келишкен

5 Турсунов Исак, 55 жаша, абат уруусунан, Энгельс атындагы к/з-до, Нарын району, Наманган обл.

Бул кишиден томонку материалдар алынды!

[Тердик] теллик, ону четудон токум, ону четудон жааздык, эгер, эгерден кийин жил, корпочо, корпочодон кийин пыштак.

[шырылып жасалган токумду „шырыма токум" дешет, „шырдак" дегени жок.

Суулук; тамак бош // сагалды-
рык, Кокулдурук, тизгин, чыл-
выр. [← Жугондун бөлуктөру]

Өмөлдурук (вм. Кожолдурук)

Тикме — шырдак ("Бис тикме
дейвис, Жедигерлер шыр-
дак дейт.")

"Ол бизде бовойт эм, ону бил-
вейт эм"

Туш кийиз. туштук дегендер кол-
донулбайт, аты да
жок.

Тыҷ жер (дыҷ жер. Муҷу „тыҷа жер" дешпейт).

Чорго — баланын орогсу.

Болончок — сеткалуу асма бешик.

Бешик — Кадимки бешик.

Ҙарам — "буҷдай ҙарам, беде ҙарам" (ҷймок)

Чэкэнэ — ар бир ҷйдон чыгарылган бир-эки баш маяды (ҷй, кой, эчки ж.б.) бирактирип келип баккандa

Чэкэнэ балуу дейт. Демек, менчиктеги бирин-эки мал чэкэнэ болуп, аларды баккан адам чэкэнэчи, чэкэнэ баккан деп аталат. Чэкэнэ "майда" деген маанице.

"Шилимди оңгорув алсаңарчы"

Чомок – кыска, кэлтэ деген сөздөрдүн маанисине туура келет.

Маселен: "Чомок куйруг ат,"

ушул эле тушунукту "чомог ат"
десе да туура келе берет.

Жогдор: Туйонун жогдору (тоо-
нун чуудасы б.а. моюн, тизе жу-
ну). Ал эми чууда дегени
колдонулбайт.

Сальцган // экка — сальцган.

Закча // таан — таан.

"Таан тоwдо vолот, чоко таан
чоkдо vолот, ол экоwуну йэм

закча дейт."

Бай ушлу — бабырган.

"Кундус куну кэмирээг учат, тундосу коѵурээг учат, тундосу сэйрэйт, кулят шыкылык, шыкылык деп."

Буркут — буркут.

Кыйгыр — кырый.

[Имери ичкилик кырыздары да куш, буркут салышкан. Азыр бул ишь адаттан чыгын калган.]

Кызылыштан — доҗкулдак.

арна, мәкә, жугару, сулу (сулу дегенди арнакан деп да айтышат).

Кара сойлок — кара сойлок (кара сулу)

~~ахылет~~ ахылет — мусор (шынырынды).

Көкмөр — кокбөру (улак тартуу)

Парак — "Калвырдын экәси да парак" [при тешиктери бар калбыр]

Ƶалvыр — Козоноц кичине болот.

Нуш-курт — чонтун желбей каляан кашеги.

"Бедеси йэм кашекке кирет, пайасы йэм кашекке кирет, ~~[illegible]~~ нэммэси қашек".

Мәрдек — "Мэкэни дэни агандақ кийин мәрдек дейт."

"Мэкэ мэрдек делет"

Почок: "тарvыз почок, коvун почок, ашкаvак почок".

[таштаман мусор, отход]

Зир ваш [бул Зире деген чөптүн да-
нына (башына) салыштыры-
лып айтылат. Эгиндин май
да баш болуп калганына ай-
тылат].

Пуч — жок деген маанида.
"Өруктүн дәнин чаксацыс,
ичиде пей туханы бовосо
пуч делет".

Сәрәк — Эгиндин башы, буга пайа-
сы кошулбайт.
"Бүгдай, арпаны орун, та-
шын кеткенден кийин койуц-
ду сәрәкқ айд айда дейт"

Машак — бул кайасы бор эчин-
дин башы. Аны те-
рип, машак кылат.

Чаркан — "Омбоw, ом баш боw
кылын чаркантан ке-
тет" (чомоло деген
маанида айтылат).

Ганек — бул да чарканка туу-
ра келет, бирок андан
ничирээк чомолорго
айтылат.

Кунго багар || орус пистэ — Кун ка-
рама.

Сээр (арка омуртkалар)

Ичкиликтерде омуртка деген сөз колдонулбай, сээр дегени айтылат, бирок башка кыргыздардан (жедигерлерден ж.б. кыргыздардан) угун, өздөштүрүн, арка деген түрүн да колдонуша берет.

Кэсэ, сыр кэсэ (жылачтан жасалат).

Чойчок деген сөз колдонулбайт.

Тагара, чара. Мунун кир жууй турганын „кир жуу чуч чара" дешет. "Тагара" дегени жалаш кир жууй турганын өзүнө гана айтылат. Чараны идиш Катард колдонулушу да мумкун.

Кэнти: 1) алакан (колдуку)
2) ийри таман, узоңгулук.

Окчо (озб. Кашна) — бут кийимдин такасы: "отуктун окчосу" — отуктун такасы.

"Өнчосу эгиз өтук кийинтир"

Ақыр чоп: "Ичиге жычаштан, койот, ошону ақыр чоп дейт, жычашты ақырга окшотун, ийин койот, ошону ақыр чоп деп каман" (анкыт, анкыттын ичине коюлганы)

Кэлтэ чарым — таш таман.

Чарым — бут кийимдин жалны таман

Ички чарым — ич таман.

Пэйчеки — тоо териден тамандан, башка жагы жон териден, эски чанач, тоо ж.б-дан тигилет.

"Тоидо йэм кийет пэйчекини" (чокой).

Кәвиш – Колго тиккени (Кепич).

Мәсти – маасы. „Мәсти кәлиш"

(колоч маасы).

Ултарма чарык – мяку чокой

(тумшугу тёри чокой).

Биток бул жерлик кыргыздорда „ултар" деген сөз колдонулбайт, Омонуктан, булар „отук тиктирдим", „мәсти тиктирдим" дешет, „ултарттым" дешпейт.

Чоц ата // кәттә ата; чоц эне // кәт-

тэ эне дей берет. Экоо пораллель колдонулат. Бирок "кэттэ чоц ата", "кэттэ чоц эне" болун, учунчу атасын, учунчу энесин айт-канда чоц деген сөз дагы кошулат.

Алоw курок — кул чыгарыу, чок сузуу учун колдонула тэрган кичинекей курокчо.

Аташ курок — от кычкач.

Чирик пэтир — „Камырды жайат, ого жука кылып кай-

макты сургат, пычак менен кыр-
қат, Нуургуч менен жайыш учун
бир пәтирини алып тегерек кы-
лат, кийин нуургуч менен жа-
йат, муну тандырга жаҕат."

Каттама - даярдалышы жогорку-
дай, бирок аны майга
бышырат (казандын ичине
салат), майдын устуна
салып бышырат.

Мәллә нан - бул да жогоркудай
эле даярдалат, бирок
май салбастан эле

Какшыган Казанга бышырат.

Бул башка жерлерде (чуйдо, Ысык-Колдо ж.б.) ~~Жаттама~~ жасалган каттама менен бердей болот.

Чэккэ (бул озбекче, кырг. тамчы).

"Жамгыр жаагалы турат."

Кой кана, сыйыр кана // пада кана. (Баардыгын жалпы жонунан "ачыл" деп коюшат)

Куйо - кубо (Курт): "Куйо тушун тур".

Гуvэ - кубо (свидитель)

Мецде: "Мени жудэ мецдетти" (жудэтту деген маанде).

Урпак - камырга себиле турган ун.

"Урпактан жай, нуургучка жармашпайт".

Элге - эле (Унду эле)

"Унду элгегенде кеvеги чы-

гат."

"Кебек" деген сөз 1) урпак, 2) кебек

болуп, маанисе кеңири.

Чоолу ||сузгуч- ← сузгуч.

Кэчир — аш салат (аш чыгарук-
га колдонулат).

"Машинне тупуракты чаңытып кет-
ти."

Зэнжир, зулпун.

(Зэнжир илинип, кулпу салына

Турган темир "зулпук" деп аталат.

Алка — чалфак.

Чулук — "наш" деген жок.

"Чулуг откузун кой".

Кэлэк — кен такыя (башка кийилет).

Илэки — элечек.

Кыргак: "алачанын кыргачы", "кийиздин кыргачы" — четине бастырылган, нее кошулуп тигилген жэк.

Алача — таар (жерге салынат)

"Чатар" деген сез кондонул бай т. ("Шалча" дегени озбекче)

Дуро салды — оюндун аты. Жоолукту, же бел боону эшип алып, чабышып ойной турган оюн.

Чилги: "чилги жузум", "чилги шалы" ж.б.

Эрте быша турган эгиндерге ж.б. момолорго айтылат.

Коѵуз — топон, нес чонтун бурун салын, бешиктин алдына бириючи тошой бурган олнок. Анын устунон "тэк тэшэк" дегени салынат.

Желек — узун тигилет, жука болот. Бул халат сыектуу болун тигилет.

Бурга : "бурган жугар" — вургытын жибер.

"Таштан жугар эм дейт".

Чалѵар — "Кийиктин терисиден коргайтын жасалганы йэм чалѵар, жон шымдарды йэм чалѵар ден койот".

Бирок шым дегени кон кондону-

лат. Эски адамдар гака кобуючо чал-
Һар деп суйлэшэт. „Кий чалҺарыҹды"
дейт эски адамдар."

Кылкан || кылтырык — кылкан.

Чэкэмик — тикенектуу майда уйчак

Иэмилдэр — помидор.

Заамиде колдонула турган
шапыл (устун), чаркар (тарт кырлуу
туурасынан коюлган устундар) бул
жерде аптылбады.

лат. Эски адамдар гака кобуючо чал-
ҳар деп суйлэшэт. „Кий чалҳарыҳды"
дейт эски адамдар."

Кылкан || кылтырык — кылкан.

Чэкэмик — тикенектуу майда уйчак

Иэмилдэр — помидор.

Зааминдэ колдонула турган
шапыл (устун), чаркар (тарт кырлуу
туурасынан коюлган устундар) бул
жерде аптылбады.

"бой", бул кара курт деп да ай-
тылат.

Чакылдак // кэлтэ кесэр (аб. кэлтэ кесэр)
— кескелдириктин Бирок бул да-
туру.
бош чыгарат жана адамды чагат.

Ал эми "кескелдирик" деп да ата-
ганы бар ~~лат~~, ал кичинекей, ничке бо-
лот.

Эчки эмер — мунун чоцдугу (узун-
дугу) жарым метрче келет,
эчкини эмп койгок учун, аны

Эчки эмер дсп аташат.

"Аттын эгериге байлан, цйгө анкелдик." "Сун тегиз жаттыны."

торпок – музоо. "Бузоо деп өзүнөктөр айтат, бис торпок дейвис"

толта – чәбәгә.

"Мәйдәсини йәм мәйдәси, тәгидән чыкканы."

Гыжак – „Тәги кәттә, тәвәсу кичкине". (Кыл кыйак дегенге гудра келет).

Гәжәк – бул кыргыздарга муназдуу эмес. Чачтын ушул белгисине карата өзбектердин аелдарын кыргыздардан ажыратышат. (Саамайчач, кыркылат.)

Тоvуркай - тогуз кат (мал сойгонуо чы-
гат)

Чарvы - Ич май, карын май.

"Бойрок май, чарvысы ден
койулат"

Шыйрак || пэйчэ, кэллэ-пэйчэ - (айты-
ла берет.

Гозо - „Сапалдан кыганыны гозо
дейт. Гозо, кум ден эки
vашка vолот. Кумунун са-
vы йок, гозонун саvы vолот".

"Кум дегени оvзу кичине vолот,
ичи кец, бойроктун vолот, Сапалдан

кылат."

Гозо — ~~[illegible]~~ сантуу, жасалышы кумга окшойт, бирок кумда сан жок.

Ганач, Єava — булар тундуктачу кыргыздардай эле колдо нула берет.

"Кэди" (суу кабак) бул жерлик кыргыздарда колдонулбайт, аны "Kavak" дешет, "аш Kavak" жей турганы.

Кар(а) уй, кыргыз уй — муну боз уй деп сейрек

айтышат. Өзбектер кобунчо кыр-
гыз уй дешет.

„Ташкенде окуган кызы вар эде,
ол ушундан башканы авайм дейт".

"Биз билле оwкат кылдык".

Отоw – "Уйлөгөндө уй которун пер-
се, ол уйду отоw дейт."

Бул өргөө дөгөн маани-
де колдонулат. Кээде аны
өргө деп да айтышат.

Бокчо - "устулашты орон койчу эдек бокчого"

Долебура - эки кылдуусу.

Мунун уч кылдуусун комуз дешет.

Ооскомус - темирден, жыгачтан жасалат.

Тогуз коргоол - оюнун туру (тогуз кумалак).

Дөңгөк - дарактын жерден казылып алынбаган думуру.

Айалмант — "Жаш балдарлуу" деген маанide (жашсалтек)

Ожура — кичинекей там уй. (изб. Ужира)

Сойко — бир бокум (кулакка тагылат)

Сырга — улаштырылып, бири-бирине илинштирилгени.

Кэниз — Кандын кызына кызмат кылуучу айалдар.

Кэнизэк — кандын кызына кызмат кылуучу кыздар.

Лакам (ылакап)

Уку (озб. пом куш, бирок бул кыргыздарда ~~бух~~ уку || пом куш болун, параллель колдонулат).

Тулга – казан асат.

"Можу" деген (чай тулга) колдонулбайт.

Мушток – тегирменге алын бара турган эгин.

Бешик терvет – богомол (жаачы).

амач || ысvар – бугурусун.

Беде, жоцгучка - экоя бирдей маанидe.

„Жаvайысыны жаvайы жоцгучка дейт".

Мэрvэрит - бермит (асыл таштар)

Зымырат - бул да жогоркудой асыл таштардын тиру.

Капкан - бул "капка" тирундо колдонулбайт.

астана - астынкы босого.

„Тэгидагысыны астана дейт".

Жуук - "Жуук экен" (жакын экен).

"Бәәри үчүн жуук." (баары бир. бүшне жакын, тәу-ган дәген маанида).

Мәстәк - "кекиликтин мәстәги, тооктун мәстәги, ордок-тун мәстәги".

Бул сөз мәкийәк, мәкиш деп да айтылат.

Топчу//туймо. "Илчи топчу делген экен, кийин туймо делин кетти".

Кәмзур - чыкталма.

Пото кур - жундон, кездемеден жасалын, ороло турган кур.

Кайыш - "кур" маанисинде айтылат.

Кэп || ууч (озб. кэп).

Кэптч - алакан.

Кэптиҷди шут - алаканыҷды тос.

~~Коҷуч~~ Пэнэр кап - мешок.

Қанар кап - кенафтан тигилген чоң мешок.

Лиҥче Кап – мешок, бурок кичинекей

Нуурчуч ॥ (яз. охлоw).

Кэшкэрт, чараvзал – маки.

Тараша – жарылган отун.

Чаткал – чатынды („теше менен, пайтеше менен чапканыны чаткал дейт").

Чалдыvар – „бузулган нерсенин пэммэсини чалдыvар дейт".

Кыйак — "сел" маанисинде колдонулбайт, бирок "Кыйак-жайак" деп айтылат.

Сонун — колдонулат.

белен — "даяр" маанисинде колдонулбайт.

Каалга — "Эшик" маанисинде илгери колдонулган, кийин айтылбай калуы дешет.

Жыныс — бири-бирине кыналган,

жылмаланган учурда айтылат.

"Жыпыстан койуптур"

Жаныз, бийик деген сөздөр колдонулбайт.

Болтурук — колдонулбайт.

Жумуртка — бул сөздүн мааниси пушунуктун, бирок колдонулбайт.

"Жаман, көрөр эдем."

"Койду алчалы Таласка барыптыр".

"Качылып кетиппин" (мудурулуп кеттим)

Буун — муун.

Боон — моон.

Бойун — моюн.

"Алайчы, алайдан кечен алайчы".

"Каратегинчинде бостон, кацды".

"Омур, кишини кара бурган омуру".

Vакий — убакыт.

Vады — ороон.

"Кара шалтак кылым теллетин-
тир. Аз гана теллегенин, кылчы-
тым теллетинтир дейт."

Атказын кой — (-Кор менен айтыл-
байт, "з" аркы-
луу берилет).

Шоллуш жер — лл менен келет

лолу||лолу — долу (цыган)

вергытым жугор — вергытым
жибер.

"Айдаг ушу Чаткама откузун пересин."

"Сээл жылкы энен да".

"Мэзнисн йоҗ иш"

жылытты — жыкты, жычылт-
ты.

"Жылытын койо жазды."

"Чыракты жарытын кой."

Жогарку материалдар Турсунов Исактан башка Байматов Турсунбай (62 ж., ур. чапколдук (→ телмин) жана Усонов Отбасар (65 ж., ур. чапколдук) деген адамдардан суралын жазылды.

Бостондук р/ну, Ташкент обл., Чимган кышт. Медетов Эгемберди, 73 ж., ичк., актачы. Отешев Жунуш, 64 ж., Актачы. Бул адамдардан томонку материалдар жазылды.

6 ур.

7 ур.

"Ону текшергели кеген эде"

Жэшэгэн мына биздер. Уруwу ичкилик, ичкиликтин байыш актачы уруwу. Ойакта кон бовосо, бийерде аз. Ата ваваvыз Энжийэндэн кочуп кеген, атавыстын аталарэ кочуп кеген экен. Биз ону билбейвис.

Кэттэ суw, тоw, ат бовосо журо албайт. "Уроw, торгоw, бешоw, алтоw, жетоw"

Чимгенде жашаган кыргыз уруулары: Негизги уруусу ичкилик.
Анын ичиндеги актачы деген бөлүмү (уруусу) ушул жерди кой жылдан бери жерден келе жатат.
Актачылар жыйырмадай үйлүү болушат. Булардан башка кытай уруусунан да бар. Айар 5-6 эле үй-булочо кенет, оздору Мискем тактан когун кенишкен.

"Пуруга йэн жэз кэтйэ жэй дейта?

Тубок — культук

"Тубок деп базардан анкелчу эдем, кумдан кылабы гозяго окш отун, ону имери культук дечу эде" (базардан барын анкелип, тубок деп журуп, аны аты да озбекче аталып калган дейт)

Терник — ичмек.

(ичмек дегени да аты лат, бирок сирек)

Токум — тердик, ичмектин устунон салынат.

Жааз — „Казактар жездик дейт ону, биз, кырчыз жааз

дейвис."

Эгэр — ээр.

"Чырак шагайлы".

Алайдан кечен адам экендесек болот. Ойакран кечейт.

Сувлук — воздук.

Zарам — Чимок. ("Шийгэн.")

Чувда — чууда.

Эккэ || сачызган — Экоо дер айт тылат

чэкэ таvан — чэкэ таан.

Закча — кара таан.

"Тундэ келди".

"Кара карга", "Коҗ карга" ("К" тыбышы жумшарбай айтылат)

"Илери vаҗта олар менек алаҗа кылар эдек, олар танник, Бучмолдо (Буручмолдо) деген жэйдэ, нэстэ тураболор".

"Буждай орун, бойлан, одон кийин чэркэм кылаvыс"

Чэркэм — "чэмола" деген маанидэ.

ордука "кар жунгуч" дегенди гана колдонгонбуз дейт.

"Кыш, уч ай кыш, уч ай коктом, уч ай жаз, уч ай куз".

Буларда коктом ~~[illegible]~~ жаз (весна) маанисинде колдонулат, ~~[illegible]~~ ал эми жай (лето) дегени колдонулбайт.

"Кузда кар жауйт" (жаайт дегенди бир из казакчалатын суйлоду).

"Палоw салып жей турган лэгэн"

"Жакындаган эде".

Тоwдан малдар тушкон экен.

"Кэмпирлэр айдан кетиннарат."

"Биздин шешемиз оруп кетнен"

"Бизге мэзлим кылды, вудан перет эде ол."

"Жэшарип сатат." "Бир сыйыр, алты кой". "Бийемди йэм ан кой-зу, кунанды сойуп пеугордук"

..."Жигит кенди эде, биз шакта йэм алыҕатат деди".

"Пулуну кысаҕыны йэм билбейм"

"Кулум, щакыр мына кызды"

[Чакыр дебей, щакыр болун, Ка-закчалатын айтылды]

Кэттэ ата || чоҕ ата

"Кэттэ атаҕыз, Сиздер" чоҕ ата" дейсиздер, биздер кэттэ ата дейҕис, чоҕ ата йэм делет.

Кэттэ эне || чоҕ эне

"Менин кэттэ экэмди менин
бакам бака дейт"

Этэш — от кычкач.

Бул этэш курок, же
косон болуп учуратылган
жок, айтылбайт дешет.

"Айыла бир мин эки жуз сом
нуа алат"

"Кэлкоз башталгандан ак бир
сыйыр, алты туйак эчки койу-
кус болду" [ак бокукчосу]

"Жердик нэгэри ох"

Пулуну тушурун койунтур.

"Чилчи" деген сез токум (Тердик) Маанисинде колдонулбайт.

"Чилдеки: чилдеки орук, чилдеки жузум" (бул эрте бышкан эгин, мемелерге айтылат).

Кочус — бешикке салына тургак (бирничи алдына салына турган) олпок.

Анын ичине кебек, ат кулак-

тын бурун, ушул сыектуу олно,
кыла турган жумшак нерселер
салынат. Зосамин, Наман-
ган тарайтасы кыргыздор-
да да бул буюм кондо-
нулат жа аты да Кобус
деп аталат.

v Желек — жука тигилген
узун чапан (халат)
Жука ичтелин, ичи-
не пахта салынбой
тигилет.

v Чалвар — териден жасал-
ган шым (сары те-

ри. шым).

„Тизеси окру, бели окру
адамдар чамбарды кийет,
ол ылык болот, жазда
ону кийин болойт."

Кылтанак — кылкан.

Бул бир тон жерлерде
кылтык (заанинде), кылты-
рык болун, башкача ай-
тылат.

"Сава, бул жылкынын терисиден жасалат"

"Чанач эж дейвис, неш эж дейвис". "Бура кымыс куйат, кобунчо кымыз куйат"

Кар(а) чй — боз чй.

отоw — жацы чй, ергоо дечен маанидe.

"Илгери отоw котергондо той кын берчу эде, отоw той дейт эде, журт чакырын, кок пар

берет эде".

Фончо — тацылчак.
(казанча богжама)

Комуз — суч кылдуусу.

Четер — Эки кылдуу кичине домбура, муну курамалар кобурооок кондонот, ошондуктан "Курама четер" деп да аталат.

Домбура — Эки кылдуу, бул

да ушул шерлик кырчыз-
дорда колдонулот.

Чаш коруз — темир ко-
муз.

(Бул "м" менен эмес,
б (v) аркылуу айтылды).

~~октоw//ку ч~~

октоw — уболяк.

илэки — элечек.

башкеп — кеп такыя.

Зәрәҷ жер — дық жер.

"Тық жер деп казаг ай-
тат."

"Сүүр, сүүдүн баласы" (чондо-
лой делбейт)

Бөктүрүк — кокдонулбайт.

"Айуудун баласы".

Бешик терчет — жаачы (бого-
лок).

"Беде, казак жоқчуска дейт, биз

бсде дейбис".

"Жуук" деген сөз такым Моани-
синде колдонулбайт. Ал
тугул кечке жуук, таңга
жуук деп да айтыл-
байт.

Тиймо — тонгу.

"Койнок, кэмзурдун тиймосу".

бир кэп // бир ууч болуп,
кэп // ууч деген сөздөр
параллель колдо-

нулат.

"Бир кочуш (< кош ууч)."

Тараша – "агачты жар-сак, тараша ко лот."

[агач – казакчалатын сийлянат]

Чатнал – чамынды

Кыйан – жок (сел де-ген туру бар)

Солун – сонун (бул

сез "х" аркылуу келет)

"Биз бул солук болду, эн-
ди зйтиади."

Каалга — колдонулбайт.

Жаныз — — " —

Бийик — колдонулат.

"Бзлэнт", "эгиз" деген сино-
нимдер бар. "Эгиз тон"

"Мана ушу тондун эгеги
менен кетер Кекен"

"Шырдак" деген кийиздан шител-
ген буюм бурда жок.

Туш кийиз, туштук дегендерда
учурабады.

Бекен — колдонулбайт.

— Кар ~~деген~~ мучосунук

Жалганышы: "Шээргэ баратар."

Эртече (эртеге чейин) турук.

Шээргэче барын кеидим.

Тиштээг ат.

Тегеген ат ("тегээк" деген тур контонукбайт).

Сузогон сыйыр, сузгоок сыйыр

Качагон жылкы, качкы жылкы.

Кагагон ит.

„Суйлошуг алайык, анан кийин барайык".

„Вулытыгер, вулытын жугер".

"Айдан жуйр малыны".

"Урдум эде, тийгей калды".

Келатат, баратат, бирок бул келатыры, баратыры болун колдонулбайт.

Буун — муун

боон — моон

Мойун, тамак ("М" арны луу айтылат.

"Ка кексин, ка кеѵесин"

"Терлеп кетти" ("рл" → "лл" болуп айтылышы байкалган жок.)

Жылыты, ат жылытып кетти.

"Ушлумду ушлодук".

"Чозуяун жатып калар экен"

"Ортого койуѵерет экен". "Аттты тартуѵ кылды".

"Ат йахшы ат эде". "Кэттэ ат экен". Коппоюр эде.

Бийе, туйө (бээ, тоө)

Эртен эйттэ дагы ѵоют.

Кыргыз, казактын арасында болуѵатат. Пэйгэ тийет.

Бийерде нэр бир друшдун озу мээрэ кылат, шол мээрэгэ сан кетет. Жерге эцилип, улакты эцилиѵ алат.

Бийердин тартышы йаман.

Жакшы ат болсо катартуверс верет. Тештэгэндэн кийин нэйгэни алат.

Мискемден келип, Чимгенде турушу кыргыздардын речинен алынган материалдар.

"Бис ногой дечен уруш болот."

"Быйакта бир очам бар эде. Армийага четип жоголду бээри."

"Казакча куурун, келиче туйат."

(казакча кели, кырг. соку).

"Бир гун акру, биргун сок".

"Туураган эрти нарын дейт."

Бул жердеги 5-6 чийлуу кытай уруусу Мискемден кочун келгени менен, оздору Чаткал эмес, Талас жактагы ~~кочун келген~~ кырчыздарга жакын ж/а оздору да ошол жактагы кырчыздардан чыккан. Мына ошондуктан, "Гуйра" дебей Гуура, "Куйур" дебей "Куур" ден суйлойт.

Оздорунун айтымына караган

(мурдагы ата-бабалары

да да Оздорунун Шаластын

Кок-Сай деген жеринде жашаган

экен. Ал эми азыркы Сары-

Агач рунда Гурган ошол эле

Мискемдик кыргыздардан 1955-жыл-

да жазылын алынган ма-

териалдарда Гуйра, суйур...

болуп колдонулган болчу, демек

алар Чаткалдагы кыргыздарга

жакын жа ошолордон бергак-

~~[illegible]~~ дыгы аныкталган.

Шогорку бир аз материалдарды

80 жаштагы ото карыган ~~адамдан~~ кемпирден жаз-

дык. Калган жаштары толук

115

бойдок казакча сүйлөйт экен, кирсе
алар жашынан казакча окун
ж/а үй эзси мугалим болун ширчен, казак
мектептеринде сабак берчен.

(115 б)

№ 6

Андижанская обл.
Узбекистане-
материалы экспедиции
1959 г.

Э. Абдусаидов.

Ч. Айтматов атындагы тил жана адабият институту
Кол жазмалар фондусу
Инв. № 3092
Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясы
Гуманитардык жана экономикалык илимдер бөлүмү

1. Андижан обл. Коджо-Абад р. Гейске к. 4
2. —"— Монок-Ардай к. 65
3 —"— Соколок к 34
4 —"— Мундуз к 39
5 —"— Гыдыша к. 47
6 —"— Кабдр-Тиал к.

14 инф.

А.I,1а

Андижан 1 областы
Ходжо-Абад району
Найман с/с. Шарх-Шлдуз
к/зу, Тейеке кыштагы,
1 Ахматов Жазыбой, 68 ш. ур. Тейеке.
2 Султанов Нурмат, 67 ш., ур. Тейеке.

Тейеке уругудан болот. Туркордун ченундо да бир мәһәлә тейеке бар. Уш-Тоөонун ченундо йәм бар. Пәбидага карайт. Бу эл тыркыран кеткен. Тейеке том. уруулорга болунот: Урацкай (тейеке кышт.) кәлдәр (кәлдәр мәһәлә), Була башынын әтегиде уш тоөонун ченундо урацкай, кәлдәр бар). Урацкай (кашкар

1. Тейекеден беш каөак, кок томур, кара мойун, кәлдәр, ботом чал, тор уwлу, восчу

Уишунусун билөейм. Кыргызча шацы эле окушалөайт дейт ко. Гуйөо баган эле. Сыдын деги шездем шобуран журчу эле. Тейекенин

Сулайман тоосу нарм шакта. Битерде паммаи отурган эле

Оноwу Повида -2- калкоздо йдм бар.
Ичиwирсец жармын койун койwой к
Таштын жарки бети кыргызга
карайт. О йдм кыргыз. Онон
бери жагыда да wар. Тейенегче
туугандарыwыз бар. Кашкар
кышлака кеп каган. Бу
кыргыздын ичинде жору кон дейт
Кызыл суу тарапта. Ойагын
билwейwиз. Ошерге барса кайсы
эл болосуз центр кайердеги
рейене экенин билwейwиз. Жер
путкондо. Була-Башыгача
рейене экен илгери. Биздин
тилиwиз башка олор эде деп
суйлойт. Болок экен. Жоок.
Кадырбектер ат саган экен.
Ошолор. зор палwан жигит эле.
Биз дм билеwиз. Кулана гирбей
калган экен. Ошолор менен
билле калкоз. Биздей бон
каган. болон тирде кам.

Теллик –
Токум –
Жааз –
Эгер –
Кончук –
Басматыл – эгердин цегудон тартылган кишиздеп тасалган басматыл
Ныштаң – катыш басматыл, кончуктун цегудон тартылат.

Тоо – нет тон
Тайлак
Кар руйд –
Айрон руйд – } озбенче чалын атрианы

Цй ден атрат Азир сытыр ден эм койоруз. Цйтун баласын торпок дейвиз сарт бозок дейт.
Каймал – урлаачы таш тоо 3 таштар. Эки таштарында руувайт
Биздин жадывыздан которулум керинруд. (жибиздин чыгын).
Чанач (нет меш)
Постун (тон)
Чанан || тон
Чавыйеке – чаваленей.
Калдагач – карлыгач
Бешик ретвет – таа

Нет слово: каалга, жапыз.

Эшик жейвиз каалга жейвиз.
Сопун жеген шакшы жеген соз да.
Жучору // мэкэ.
бийик // бэлэнт
Сенин роркунуц кайак. Сиз неген уканра.
Тэн беруу – шенуу,
ат абзалы – нет ат анжами.
Моцгу – родо шарнан гриней шарнан муз.
сел – Суу гоюйун калды. Жамгырдын аугу гелди.
Нет слово кыйан
шибеге // бичиз
Жувалдыз ~~// созон ш~~
созон ийне – усталар шасан алуучу ремене сыдируу ийне
беде // жоцгучка – ~~[illegible]~~
Нет слово: мамалан
ракир бичеим (нет руш бичеба)

Бир шылганын ичин кокту дейт.
Же горундо же эрегинде.

! III т. Таандын мучолор уланган создор адаб. рилдеждей тондолот.

Ит судрон кетти дейт.

Алдын чыцын коюнтур.

Майды сызгырды дейлиз

Сызык — сызык (тугурулган майды сызык)

Ке гопуцарды кийгиле.

Ке белбагыцарды курчан койойун.

Кара гурнак тер.

Наама — кыйак (гармон)

Чай ичин ичин ишин кетти.

Кирдыздын комузу болчу эле.

Кыйак — кыл кыйак.

Суннай — сурнай: Суннай эм бар, чоору ой эм бар.

Козу.

Гокту — 1 шаш

Ишшек — 2 шаш — ур. тусак, эркек ишшек

Ноо чары 3. шаш.

Пэнжы — < эркен пэнжи ~~[illegible]~~ / ургаач. пэнжи соолун.

-6-

Шашты — картайын калгалын аптаг.

Кулун — 6-7 ай

Кэлтэ тай — 1 таш. ургаачы / эркек дей аптаг.

Гунан — 2 таш < ургаачы гунан / эркен — " —

Келеси жылында гунанга эйлэнэт.

Пышты — 3 таш < ургачысы байтал / пышты.

Тор жэшэр богону жаци асый дейт азуу сайгай турганын азуу сайганнан кийин 5 жэшэр дейт. Ондн кийин асый кошулуп аптылат бем асый, алты асый дей пере керет.

Ойагын ат дейт.

Ахта — Пычылганы ахта болот

Менин пиртэ уйум бар сэккиз айында бала таштан кейгон, оорсок саан ичин атагыз. Кысыр саадырат

Нет. слово арда

Качкы || качаак -1-

качачан: Жаман ~~ибр~~ чар, шуйт качачан.

тиш~~ээк~~

теченен — теченээк.

Сузогон

Айдаачы нараака торпокту.

Кет жугор

Баланы живеривер койду анкелсин

Пркту бээрин эле озукеке кошту.

Кара уй — боз уй: Туркту йэм кар уйу болчу эле.

Керечтацуу — кереченик башынан тартылуучу коо жуннон кылчан сызма.

Уйдун ичинен кереченик ортосунан тартылчан ~~ур~~ чилем сыйактуу коо нерсе волот. Оту керечетацу дейвиз.

Тузотун кой баланын бойнук

оорун палат. бойун || мойун.

Нас — насбай. Ишеци ал нас чегели

Паныз — чыраптын май куйа турган тери.

Коцгура —

Кумпа — 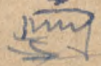

Ише — фонарь (стекло)

Каитты рёрли шекатат

! Жатат, турат, отурат нет жатыры, туруз

Ашык — чуко.

Жедирмен ойнойкуз.

Ердо.

Ашыкты тигин алып атат у, терди чыцын койуп.

Менин кэлэчим жок та бийерде. Ашчык

Бул-башылын озуректер оншоб.

Эки тэ Кокум.

Бирое гелди

! [II cos башындагы k шумарат

Бурун бис кичине уванта тергейт эле.
Гуймуш - чычак, куймулчак
Бейчен бериверднуби. (Чепсиз дием мам)
Сарыг бомо сарык дейт да.
Чалкамча тотын кантыр
Конкордум тыгылды.
Картык тыгылды.
Пытаздан туура, торвого салат.
Цйго турин кетейли. Миймак
менен отурайлы
Бис келатовыс (нет келатырык.)
Кум тааганы турат (нет - Гаты)
~~Кур~~ Гум тааврген туравы?
баткалча || тастык
томок - тепле салыпат.
корпо || тууркан
Бис илчери - тууркан дейт элек
энди горпо деп кантык.
Чинта ган - мешок.
Шалча - полю сугулган таар.

~~Шырдамал – китиздеи шерге калуу учун шырынын шасалган нерсе.~~

Шырдамал – шырдак. Ишери болот эле, чыз бергенде берет эле.

Оvодо – раза эскирип раза шарагай палган китиз, ромка ж.б. нерселерди ободо дейт.

Оvодону таан кой, судурон келин.

Бедеге теткизбе карды шиин кетиесин.

Амач – бууруцуг

ана – тууган анасы

эне//чоц эне – чоц эне.

ата – тууган атасы

чоц ата – чоц атасы)

эже – эжеси

Карындаш//сийни

нечире – ныздын ше уруцуг бакы

чечире

чичыра

Экэли - укэлуу

Жээн - карындашынын, эжесинин ж.д..

апаже < апа + эже = анче.

Эк кэм гетмиш жашта.

Бу эл абдан урушкаак болот.

Ону чучумбостон эйтат элек

Калмактар эн бир тэги каган да.

+2 -

~~Андижан областью,~~
~~Ходжо-Абад району~~
~~Найман с/с~~

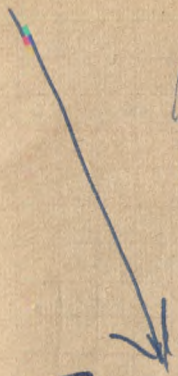

Бала-чака дегей ормолон чыгын
кетет эде. Алманы жеп ийиштир.
! [ер//ир//ий колдонулат.
Атрачын казын коюш керек.
Чарапран - тор шагын
Жузумду камтектен коюш керек.
Мева - моно.
Шу боюнча та горо агыча
тийгем керек.
Ѵалиш
Кэттэ бактарда бир ѵэлиш жузум
экое экинчи бир ѵэлишкэ башка
корт жузум эгет. Колумду
мэккэм ушан ашир.
Эч ушаѵайт та.

Тоvуvуз менен Ноокатка кетеймек.
Кайнага болот та бизге. Анделек
гуедой туган бой калды эле. Олпайка
басын кетти. Памидор бадирыздын
Кэммэсин жаан койдум. Турпана
аралашын каган. Беде сеvиш
болот эле. Бытыл эйдэткэндэ
басын кетти эле, алмалар ташак
~~ж~~ ирди. Бурчок - бурч, булуц.
Балдар ормолон келатса,
бироонун гулугулусуну дектирмин.
шабдоолу -

! Биздин тэгичиз монок, ардай
деп койот. Экоо экэ-уне болот
экен да.

Нараак бети Кыргызыстан, бераак
бети ошо ардай.

Ходжабад р. ныргоздар.

! Победа палкозунда Сарталдан пыштагинда теолос уругунан бар.
Бумер Ноокат менен алана пилат

Гыдырша - Була - Башынын
Кыргыздын ичинде ончо-мынча
бурктор бар у, нешчи чыргыз.

Гыдыршалар Ходжо-Абад р.,
Каминин колхозунда жашашат. Алар 100 жаны тутун,
мурун бир колхоз болуп бурушкан.

Ходжа-Абад р., Озубеншан
колхозунда маугитрар, соколок
деген урулар бар. Белгол менен
бир элуг бутун чигат. Алар ош-
рун жанындагы соколоктор
менен алака кылышат

Шагалды дагы рамын на Гамбы

Андижан областы,
Ходжа-Абад р.,
Монок-Ардай кыштаг
3 Самиев Маразым, 60 ш., тр. Монок
4 Муратов Калык, 58 ш., тр. Ардай.

Ким йазды деп калды. Опуз кыгандa
табылды. Тркуктун боорунa тазын
койуктур. Качан кысан бергенде
чыгыкты ан койот. Бору йэм адигинэ
болот. Биз эм адигинеге кошулабыз.
Гэки - вм. сову.
Бугун тузотук крет деп эшиттим.
Кэр адам
Керен кой тырышын кагасык
Кэл - обру (
Пэрк - отырма.
бэрк - талбирак.
Бийик // бэлэнт // эгиз -
Жапыз деген соз шок
Пэсты пэз, доцду доц дейт

Пор // ӘК - акиташ. Илери пер дейт ӘЛек, азыр ӘК бош кетти.

ЗӘhӘр ден ачык нерсени ӘйтӘт

Саар - рац саарт.

Баази бирво ӘйтӘт.

пӘсил - тыл мезгилдери:

Жаз // коклом - уч ай
Жай - — " —
куз - — " —
киш - — " —

КӘтшӘ арык

Шаг арык - остондан оурулган майда арыктар.

Сууну бӘйлӘ.

Кашек - чоп

дӘӘнӘ - кулак (арыктын) Нет слово кулак, байлаш

Арыктын дӘӘнӘлӘрин бӘйлӘп кой.

пӘйнӘп - куйма суу (сама суу)

Качкы // качаган

Уркоок

Качаган ит

Чэккэ // тамчы – тамчы

Тарноо – суу агын тушо турган ничине тол (м.: тамдын уртунон)

Тамчы тамчы атат

Жэл ээри. Калаз менен арчын ной

Эрээ – араа.

Голо – араалаиган бир болум тыгач.

Кыргак – чене, жээк

Арыктын таганы дейт

Бутун таганы

Гегирмен.

Галла – гегирменчиге берген акыны аптышат тамчу эле эгин маалжисинде аптылбатт

Мэкэ апарса пэм болот.

Озуцуго ылатык эле аппелсецыз курек. Жилик сантыр у, лекин кол жилик сантыр. Б'ашты сагайт.

Туногуну – арадан 5-6 кун отпон ушанта аптылат.

Койуцардын кэллэси жок беле?

Тагамдыны на бардым.

Тагецем изден турунтур.

Тынчлык болсо боло берет.

Качан чаваны бадирицди.

Шого оропора (рум) кен наган да.

Будай чэйлэдинн < [illegible]

Чогого — нет болто

Кыйан деген сез тон.

[illegible] кэп — ууч

ууч — кочуш

Чэцгэл — чецгел.

Бир лукум — бир нукум.

Тавылы вм робулу

Чаткал — чабынды

Тарама — тарылган тыгач

Кырхыз уйдун эшигин каалга

дейт. (пайтаралан тасаган эшик)

Сонун салкын жер экен.

Тормулотун атасы чатырнитер.

Темсна — деген сез тон

Жуалдиз — [illegible]

Горнун жеси сөзду билишпеди. Бирок эрге чыккан кыз биринчи жолу өз атасынынына келсе кызы горнолон кептир, горнолон кетиктир деп айтылат

Шиvеге — шиvеге. Бигиз эм дейт.

Колго суу ал, ам тайар vолду

Нет слово белек

Уй || сыйыр — уй

Мал || кара мал — уй тукуму.

Нушкурт — кашек

Сай — аvан суу журуп нетken таштан пир. (нет слово сацгалак)

Чэкэлек — тикендуу пир.

Ургуржу — баары, бут

Дол — мондур: Дол эм озуvенче соз, бовосом эшли биз мондур дейvиз.

Ырайон бойунча текширин чыкты.

Бант кылуу жолто кылуу.

Бант болуу — кармалуу занять болуу

Туркук || устум — тирооч.

Пешкорт — коридордун бетине коюлган туура шилач.

Кары || орто кары = кары.

Сәррән – фубалды тегерете ниолган
ҹүрүм сыхыҹ гуура ноғач

Торсун – карынын ҹүрүмө салынган
чабак шыгачтар.

Vaca – чабактын ҹүрүмө бузылын
майда шыгачтар.

Гурмагы менен кавлән аласың

Астана – астынны босого

Устана – ҹүрүмҹ босого

Жан шыгач – босогонун шан шыгач.

Сар чон – фундаментин ҹүрүмө
ноғолган ҹүрүм.
(Сам. обл. Такзынч)

Сынч – гувәләктин арасына
ноғолган шыгач.

Такта праман – торсундун ара-
сына ҹүрүмдүн
ҹүрүмө ноғолар.

Кавак – перемычка.

Балыш || тастык.

Пахтаны жәгәнәләйт (суғолтар)

Эки кулак – тауы ҹыккан
эк талбыран (пахтада)

Чым бурк – эки шалбырактын ортосунан чыккан шалбырак.

Шак – бутак (пахтаны бутак)

Шана – пахтанын шумунун чанагы,

Козек – козек.

Чанак – козектин кабыгынын болуктору

Бирта козек, бээзи уч чанак, бээзи тор чанак, бээзи бем чанак болот.

Кара куйоо – кара косоо.

Устомонунчо шара, помпорулуч шаркитыр, дум бушум шаркитыр эйт.

Чалкамча, кырымча.

Коломто – очоктун от шаккан орду.

Кор = кор.

Шого ансала кыкансиц. (коцул болбо

Ансала кыка, болойт энди

Камыр бурум – нет коцурцу

Измалик – роопоуч

Бинерзин – ялерин

илэки – элечек.

шэкэк –

чачнэпук – пумум учрук.

бовок – бочок (буудайдын бочогу).

кылкан – нет кылтырык.

црик – кесек.

Казанга салып пышырат

Челек = < бозо ачитуучу челек
чака.

Жылачтан тасалган челек

болот эле (т = вм. чу)

вураса оралаштырат

дэкэ

розгу –

Авал калтага сузот. Аны

розгуга сузот.

Аткы – бозо сузуу →

кэмзыр – думагрейка.

Падачы – уйгу

буурчак – 1. буурчак
Когоондун позу

подруп – ток

ден // чапан –

ракта Мала - тычач (аны менен регистрейт)
шыкмала - режир мала

Зэк -

Ол тер // нэм жер = кымбуз тер.

Кысыр нет арда

Шалча нет другие назв.

раар = раар сочун жатат. Бутон-
дон кийик шалча болот.

Шык - шиш. (чиам лыкты шиши.

Кэйэн - шашлык.

боош - ~~ва~~. жоош, момун адамга
айрылат.

Баралга // жастык - орун шуркчыч
жастык

акта - бычылган мал. (нет азмак).

~~[illegible]~~ Кэттэ пийэлэ - чоц чыны

догочо - карападан жасалган
~~[illegible]~~ кастрюла сыяктуу
идиш.

Сапал - карапа деген соз.
Карапаны билгейт.

Сапал чозо - чоц карапа идиш

сапал доц — оррочо парана. -24-

Кум — чоц парана идиш. Олотно экки шуз, экки шуз литр суй батат.

дэли — даны

Муздоо — муздо

~~Сери — ор~~

Сээр — орноч. (могон менен ар наным ортогу.)

Сери — адам отура турган ренче

~~[illegible]~~ арпахандек — кара сулуу

Сулу — ак сулуу

Жизд — сызык (майдын сызыгы

Кокталак — малдын кок боору.

Жигэр // боор [боор аз атылат)

Йаглык ичеги // майлы ичеги — чучук

Чучук — ичеги маанисинде атылбайт жиликтин шинжги май (чучук)

Коч ичеги — кадимки шоп

боон — моон.

Уук тугар — Жунур.

Жумурума жук болгоду ди айтылат. Жумурума жукпади ди айтылат.

Нэприни илгерки айандар кийет эле.

Газмол — кездеме

Нэпри — таза кездеме (атлас сыяктуу)

Оосар — тиштээк (баши катуу) аттарга салынуучу алкындан сонуучу темир.

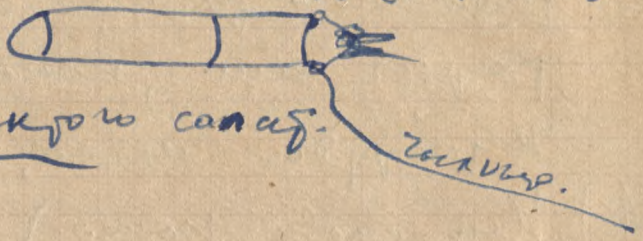

Оосарды покрого салат.

Оздурук

Лулул — улул.

Чыцк ыйдий — тип тике.

Гадыма тол || кита жол.

Чийд — чийе:

Паррац — уйгак: роо уйгак

Суунун голо аккан жери

Голо — суунун чогуу, терец жери.

Турба — печкенин кержей и

Чыканак — ийри кержей.

Печка — печка.

Меш – деси созду билгейт бирок меш экенсиц тойтогон ден айтылат. Кээ бир адамдар чоц санач ты айтат ден кошат.

Санач – эчки, улаптын терисинен тасалган чанач.

Кескен аш – кесме (лапша)

Тарык – тарыц

Тарыч аш, коноч аш

Журорудон неглса, кочо дейт.

[Нет слово кожа]

Шэкэрэп – памидорду майда туурайт, пыйаз туурап кошат, туз кошат калемчуо кошат. Аны аралаштырат. Анону айрат.

Курутан – курутту эзип, ана ылыгын май салып берет.

Курутту эзет, аны казанга салып ылыгат та ага май салып, ага нан туурап ичет.

Маргаша – курутту эзилбей калган майдалары.

Сузмо нет чэкэ.

атана – тарма.

шир чай – ынан сутно кайнан суу те чай кошун, ага май салат да най тугран жейт.

Жо желим – сеолшан (озуменче чуванчац)

Амбыр – кемпирлоз.

сукэн – раман ашты нитрин ноть тугран уй:

Сукэцгэ киргизин ной.

Камна → ретирмендин ханачы

ренир гурон нет белгурон.

Кирки || чоку –

Эки тачи жол мунопана

дэгур кенг

дэрэ – канчигай

дэвэн – бел. ашцу.

мэйсэ – эгиндин ренц чыккан тугурда мэйсэ бон кантц дейт.

дэцгэсе – тамы

Казгу эшек — туздуг эшек
Жазгы эшек — таздык эшек

Кэл жутчу — кэл тору

чаvкар — майда аласы болсо чаvкар.

Жыгачтын малдасынан тузелин коголган короону чаvыра дейт.

Котэк араба = эки аттуу араба

Кылдырек — доцголок.

Кечей — доцголоктун ✗ — тыгачы

Регирчек ‖ кылдырек.

Айкыз — арабанын чапачинын алдына туура салынчан ага тамтай падоцучу туура тыгачы

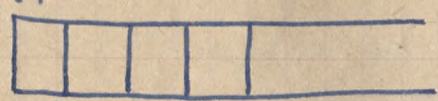

Ооз ‖ hаvиз — суу тактo туучу туунур.

Чагыр — айранга ысык суу кулон, азыраак туз, калемпир салын, ага нан туурам ичет.

Табы айнуу –

Пышма – айрандын ~~пышы~~ пышын маяны
аягандан кийин ни кал-
ганы.

Бяжы || асин

Жаяз – жендин

Кайрал эшн (нет лялми и дялми)

Шыйпац – чатыр (м.: чийдуу)

Истрапил – стрипил.

Ирейке – рейне

Сыркынды – саркынды суу..

А.I,28

Акдижан областы,
Коджо-Абад району,
Найман с/с., Монок-Ардай
5 к., Эрдалиев Абдыкерим,
70 ж., ур. Ардай

Кыргыз үй - боз үй.

Чамгарагын гундун дейт.

Бир гун отурганыгыз эм жок.

Кукурт - ширеңке

Бизден угантыгызда ол тасалган эм жок

Обидо - эжирин, жыртылып калган тошонту айтышат - (шырдак маанисинде энес.

Там арка - огород. Там арканы тыгын полду да.

Мочунай - искек.

Шейшен - шейшен.

Кулп - кулпу.

Кэлит - Агничи

Аташкурок - от чичнач.

Теше - оголна цугулуд керни.

~~Кёрки~~ - керни дечен соз колдонулбайт.

Конуз деген сөзду билишет.
Тагыра - дагара (кир жууй турган идиш).
Алымдын кайнагалорынан кечен
жокну селезвитке. Печет басын
бергени жок. Азыр жудэ эле
катыкты. Дакуметтерди тарай
кылдыцбы дедим. Быстыр тушуна
элен беле. Казыр биздикимдей
эле, бурун билвейм.
Пийаци чейкен - тоонун шумунон
тасалган чейкен
Кыргызыстан экитэ облус бон калдыкы?
Бегават бул облуска карай векен.
атывиритир. Жер таломын
тозуган да. Кандай кен калган-
сылар деп сурадым. Тоолунтарга
барын анке. Монок он он беш
атага болунот, эмесе бир урууну
балдарт. Сиз эйтын перицчи.
Бешта ныз бервейт эле (берну эмес эле
Буваларывыз эйтиди эле йу,
эсрен чигыш калды да.

Ол нимнени билдирет. О тиди
жоготуп цдик. бой кагамбыз. Ноокатта
тагам бар. Туркордон аскер
аvаган. Илгерки уван богондо.
Торгко дөгүр кыргызча окугам.
Ол бир кэттэ Гар босо герек
Тиллэ гэни бар дешет
Чагымда жакында эле ана
герек. Машийне отуватат
жол кын койсо герек ча-
гымда.

Куур анкелин койуцтур
Куур — ото чоц, кыска-кыска труба,
бетондон шасалат.
Кыргыз нимне деп суйлосо,
ошону суйлон кере керет.
Мен тушундурун бере ала
бекем.

Чаниша — эки кулактуц карана
идиш.

Соку → бэлэк
бэлэк — сокбилек.

Мен эйтримки, сенин козуцо
корозун койо тургам эки ди.

Гор шуз сомдук деннйинтер.
Же аvай гойvой же баа гыvай
койбой, кетри калди. Уй Туткуроцду
шого гумот. Жыгачина гойдук
гошу зорго гымат. Журуц чай
ичеvиз, аvа.

А.I, 3а

Андижан областы, Ходжаабад р., Ходжа-Абад с/с. Соколок кыштагы, Азимов Парман, 51 т., ур. соколок. Кэмэров Амра кул., 66 т., ур. соколок.

5

6 Бийер соколок, мақгыт.

Соколок: { кэлдэр
машалар
шайвек
каваш
кайраты.

Мақгыт:

Мақгыт жийде-Арыктан кен каган. Ону вилвейт олорду эйтышкэ. Энди азыр неме кылық. Шэмши кыл ол ичкиликтерден. Мырза авац билвейт. Сэксэн бешне чикнан менен билвейт. Бир йерде эвек. Ошток бытана бон кагамбыз. Ош тарантагы Карасуу, Ош р-ндорунда бар, булардын тэш. Курванкулдарды тук билвейт. Бир жана ташан жерет. Отерден зоройун жеркен. Уругун тавыш

керек. Кул дей эсеплекет. Илимдик адамдар жудэ тойгузун гэгурат. Абдырашиттердикине кечек экен. Мээк тутун ток кылса (чапан кылса). Бизде бовойт. Тоо гон болот экен отанта. Элик та кой, эки атим бар. Эцек биздикине йэм кечек. Тэгиц кашкарлыкна отун жетет. Сурушту/кукерсец оттуз прасант кашкарлык. Ол бар. Огуну барык эм кечек жок. Быстыр бэнэрдэ олгон. Эрчем экэнин кайпатаст болот эле да. Мен эм патага баргам. Биз биллэ окугамбыз Гэнтэн кунаса чигарык алат. Бир Гелик экен. Пархонага йэм бир баргам. Болчу эле йу эки жилдан бери жок. Эцишмек (эциш) болот. Бул эм бир жулуш. Билеринде билерзик. Чепенке – четин тыгачтын аты.

Илимник адамдар. Элик бешинчи
тылы кеген. Ахыкат отту йу.
Бир гунну пыган кызматы. Мен
эшекти миник оттум. Эшекти
миник апмын. Анаку кэдрлэрди
йэм гэкурдуруц. Торпон - музоо
Менин торпогуму ачын. Кой
ма шуйантан келет. Мэгэзин
ачынын. Кайнеҥем келди.
Кеч курун бардым у, учурадым.
Тойгу экэни билкедим.
Булардын шин галары бои чаган
экен. Ону йэм саркан.
Мен домго (вм. доц) чыксам
мэшинэ ото алкады.
Энди пыгалат.
Мен эйттим ки, бегмет экэм
барды ден. Ойэм корпун турка
экен. Гэнкэ келгичецди ковунка
келет та. Мен эйттим ки,
ушундай ши, энди кетейник ден.

Уй-пупуно йэм от койун сует та.
Апацы эйрин кой! Э бокойт тэ.
Тешеайдын куйоо баласы экооруз
билле гелдик. Бейнике жатат.
Бем нун, тор нун оролон жатат
Кой сойун келет эле. Кыруз
Уй барны ошейерде. Расмы
Кучойун кете керет. Адамдар
рам башыларча чигын каран
турушнан. Дикэк — ат жабуу
Эсен йэм пушлук (пучтуч)
Бизде бейэсен богок да.
Аргимыш алты'а гирдим (вм. чыктым).
Сот ныкой эле эйдэди. Кыр биринчи
жылы гелдим. Мында укэм бар.
Басмачынын чиорюсун эм ичнен.
Басмачы эммэтизди жекирди.
Бедени чэркэтран жыйын нойгон
эек. Винкылон басылды эле
бир жылда эле бастыдын.

Мекчелик билелвайсыз. Ондо кэлкоз
бало элек эле. Омондо тирик
тутуvалган. Тирик ушаv алган.
Отуртуи таvаны удоцуро тамышын
каган да. Жудэ гулук эле да.
Бурое атыvерди. Кыvайт эле.
Таш менен Урганы каганда качкан экен.
Эси нэс жигит. Бакасины пэн
Ургорот экен. Ырайоцю он сэккиз
адамды анарды. Садыкти горду.
Мени элик сэккизге ыскыраке
берди. Кечеси Гулку ши ра.

А.I,4а

Андижан областы,
Ходжо-Абад району,
Жодто-Абад с/с.
кр. Калинина, Мундуз
7 кыштагы, Мусурманов
Полот, 68 ш., ур. Мундуз -
8 Байтолоев Акмат, 69 ш.,
ур. Катаган (ушерде тулкун оскон).

Эк кэм жетмишке чирдик. Дуктурга колумду корсоттум. Буйерде эч тийиштичиц бовосо немец бар. Буйерди эч унутпайм деди йу. Этечим жетпейц кавайт. Жудэд митэдм адам эле. Митэдм - билимдуц, билгич дегенмаан. Кичинем (кичине валам) табы айнын каган экен. Былтыр биз эм ашырыв цогембиз. Экэц отуг эм тигет. Ол эм Уч кэм жетмишке барды. Чай ~~ичне~~ ич десем ки, этечим жоголду дейт. Пэрзэнтивиз жок. Бироопун атын имгем дедим. Нэр кегенде билле барам. А Гуну та идорагага билле барам

Омуруҥуз отун кетти. Нашы кыса
ҥолот экен да. Неменин. уулуну
эйтсицби! Ха, уйго барайлы, берейли.
О уҥактаги заманда бир акта журдум.
Бир ангадан кийин напушта
гылыи отурсак эйтты. Нар шаг
Худайар хандан бари тагынмы
эйтык. Тац атмичакты кетэн
окур эле. Тынчытпай келе ҥересин
деп койот эле.

-сын вм. сын

жигитти гулу эле. Биз печи
туттан кесеҥиз. Чан кол менен
ушан турат элем.

-т элем вм. -чу элем.

Допуцу гийиҥ ал. Бироого
бериҥирди деҥуктум. Дэглэт
эссҥлен перет. Нараан
шагында турат.

Бу йэм балтасын ан келинтир
Балдарга кестирик атам. Койчуман
болун шурот. Кундузу бэрк
кесем, ~~[illegible]~~ кечеси кой багам.
Сатыкалды питада кетет. Бар
мэшинэ менен анарын ташайт.
Оздору багат олорду. Биртэси
багат. Силос оргону бардыйу.
Олордо нимэ алакац бар
десем, биллешин кетекиз деди.
Мунокуну йэм ал дейт. Бэзрицу
бир гуржуц да. Отерде от
кандай экен. Мал - уй деки маалиде
Дэдил оозуна кире-гурган
отту эйтиин Теккиз эм, ташы
йок

[й с/б. кээде колдонулун
калат.

Арчалар шатат гумаланын-гума-
ланын. Алиги жигит индекей
отурду. Эскиче кушлук бала экен

Акмактын маанисин нимэ.
Жацы поступу var экен. Олуц
акмак экенсин. Олум петти
йакшы адам эле. Мына шу
Боруvай шудэ мэккэш жигит
Буйордо от йок. Торт тэ арты
vер дедим. Кырк тэ, элик тэ
кочкорду анкет. Эйдэн керейли

[Бэр шердин татысы
озунум тулпусун цурдайт

Манаvу шерт эйт деди.
Тури мана шундай чарvадар.
Манакундай кыз таш панарды.
Вармаи турот. Тосун турум
билле керейли. Кочкордун
караси гоvейду.

Караа — караан.
Кайтын келайтын анкетеvиз
деди. Кесек (вм. келсек)
турvайт катыни.

Кэпэ – кепе.
Кызыц дэрдитерви (бойго шетпенби)
Коркосуну ойагын сыйрыгурдим.
А нимэ ворду. Шу паланча бай-
рал жок. Кечнече отурдум.
Кун басылып. Жаны мэкэм эле.
Тек бурат. Кечеси ши курой'от та.
Нэр шаарга бырныран кеткен
экен. Кол гантычага бэйлэп
койун келген Биздин ацоопун
бурунуу кэм. Жамы караган
арайт у, ацоопун бурунуу кэм.
Кардой менен эйлэнин кечембиз
Биз отондо бирле элек. Карапаедо
йэм бурдун. Кадага шоона бэйлэп
койот.
Када – узун тайак.
Кон сандаббарды арык итген да.
Комо бушурот элек.
Йэрим кечеде мен буура кен
кандим да.

Аскерлерди учко болуп ийдим.
Койчу дегеи нооча гана жинет
эле. Былганын калды.
Былганын вм. булганын
Йыгырма жыцдан бир жыцдан
ташагыла. Олорг кетти.
Бурнуб чэцгэндэшкендей ѵолду.
Маца гундуз жолугуп об,
сени отпозуп ийем. Бир гатар
усту-ѵаш кыи пентир он жети
адамга. Ашуунун рэгигэ шикан
кирин кенди. Энди мендей
намаррылык кетисин.
Эммисин пикаб отпоздум. Йэкэ
озум барам. Агар ардын
росун абканда рак маца
гарган сала ѵерди.
Домолок вм ромолок.
Мени караколго аинаалды,
тыгырма гунго.
Ушул оро-пара гей калды.

Маца рийчен 45 энес, ого рийин
каган. Ол эм сарык, мен эм
сарык. (вм. сары).
Морунун бубунундой бубун пулайб.
Боок кэбек – боок рам.
Напаз – ~~дэнди~~ денди ичине ануу.
Баштан бумаганын бушбу.
Эни ризик, калды мени оттурот
дедим. Шаричим йок. Атым
бэйлэгэн теримде бурунбур.
Эчерге рацын опун атын
тетенен келдим. Кечеси менен
келдим. Саца шиецчен адам
арам олот экен. Акмат
келатат дечин. Саат сэккиз,
токкуз уакта келдим. Пэвийдэ-
гэ салды. Кочого йаркыран
чыкрык. О гении корот, бу
гении корот. Опон гийин
Ойоцкамаббта шурдум. Мэжинис
богондо сурагила дедим.

Өгәрдә гетин кәнсац маца.
кар деди. Ошерде бурук верани
болун кендим. Эки бә мемире
мемире- некире.
дуәбурхана - больница.
Мени анкеткен да.

Андижан 47 областью,
Ходжи-Абад району,
Гыдырша кыштагы,
9 Мырзаев Муса, 60ж. ур. гыдырша,
10 Атаканов Керим, 70ж., — " —
11 Ахмедов Баймурат, 68ж. — " —

А.I, 5а.

Бу кулкос ич булуу бере кеке.
Торпокту ичиде назарымда бир
булуу кар. Ат гошуку. Мамыракуй
барды эде
! [„Эде" бар] Озудо кой сойутур.
Насир тетелен отту эде.
Айрта кийеруганы. Отпон
бала кен кундо эле киллерет.
Кулкоз пул бердиви ого.
Назарымда калды окшоп.
Жиндей кыргаги кар. Сууп кек-
сейген адамдар менен гуманиут экен
Турдукай эку тудуу эле ормолон
кантыр. Сиз тог эдециз. Бир
сельуит эде.

Элуw башы жоч эде. Кыргыз
үй коv эде. Шуйеттe да ону
үйү. Энди арман кылыvатат га.
Адамдын соwдасы үшүнжа экен.
Курт бутулдуу ол үйгө. Чалы
олгоннон кийин ай кеткен.
Жамбылдан бар туз килэметр
узак экен. Сан козду жэйиде
экен. Жерди кэwлэн суw
чыгарды го. Жер бэчи бир
каvат суw экен да.
Кыпчак ургулту шыргыз.
Кудайаркандын уvагыдан
бери
Кулиран заншырлан койун
осли йэм каран бурат дейт.
Тек койо vерриц энди. Сан
койойумбу. Кечеси мен
бардым у корwодум.

Тырты сөөр менен анкетти. Ордуну корун
сыймалан корду (сыймалан) Корчо
контой шил болот да. Онун полудан
чычын кетти. Адам сойонун турган.
Берщ шиеден. Шо койлорду пулуну
бекитин койгондур өец. Кымыр кыпчу.
Гарнон - Темирмендин поосу
Он килөчө ун пакас атала
бон кетинти. Аталганыны гыдырша
дейт. Гыдырша бу шерге бөйлын
менен кечен. Кэнтэркана Вуадалдеи
чыкпан экен. Бэйлын сыкпай
Бем-Терене келен орыогон экен.
Ошерде бир нече жыл отурун
бу шерге кечен экен. Мундуздан
кырк гунан берин бир арыг
жер агам экен. Кышта Гартунга
кышташ шаста бу жерде мал
багат экен. Омонкон гарнан
кагам каяннуз.

Гыдырма: гайырдык -50.
Косолар
белене
Сутрукаш

Буруцу чыгым голом уканта. Бэзри тага, жэзн. Бар ата отту отпопуга. Ичкилик дейт тугуну: Кесен, рейц, гыдырма, Олор тарыштан билинет. Неме бар ди неме шок опу билбейгиз. Кон созомол адам эде. Жами элдин урушу шол ашыратар эде. Кечеси сойуш бялгон. Б Моцолдорго сойуш бердирей пойген.

1. Макул гэнкэ карун жок (накал)

Йыгырма жетинчи шылы
Бир havуцу бар экен.
Бертериден пуд таами тутнам идам экен. Бийердин ачугудой кэтмэ.

Коконду мадрасесини эч оцлой
алгайт экен. Жей версек бовойву.
Кыргыз оцлоду. Ондой босо таныш
жен. Жогон эде.
Ушар кишиш - тыц, фамдагай адам.
Серапчилык да. Чан колу шиламай
каган. Коргон рогогоче кегембиз.
Пурматыны кудаа которгон адам
да. Бойагы кыраска. Орозаниеврин
арасы нонча адам эде. Наркы-
да жог босо

! [Коркгужду корук агыча
Наркгужду сурук ал.

! [Кул менен жечен куймак,
Кустурмай~~нича~~ койвойт.

Наркгуж адам айнигайт.
Эл айнигы
айнигы - бузулду.

Мен баамлай секин бардым.
Ону кордум. Арыкты бойлон кордим.

Бэлэнт соросуго камыш
росун койгон экен. Экоюцду
~~рос~~ чакырыгарат. Оперге бар-
сак Акунов таман корот
эде. Ол бир хана богон экен.
Онон кийин одолгон экен.
Манайака жопотун жугорот.
Кэсэл богомбусуц. Атна
такшыгысыц. Карасам
богой туган. Селэгит энес
беде. Чаптида чудэ хана
болду. Ушурдан атна мыц-
чембиз. тайар кыш пэрлен
конайке - фуфайка.
Ылыктан анан жугорот
та. Кыр торгунчу
Жер ормолотушту шондо бинди.
Кырк та кыргиз уй.
Кийиг эчкинин тагайыл
гулма хойдун тагайыл.

Ыраса беш-алты кундон кийин
чакырды. Жусунжан кеп калды.
Дуктур кайтарыкирген. Булар
нуздо келип, кышта Гулжага кетти.
Сар-Ташты нар шагыда Бар-Дого
деген пир бар. Эки тондун башы
билле бол кантур. Тондун
отагы чагымда кытай окшобут
Паспуртууду корум койо керет.
Кыркан бедени анкеперет.
Гэги сай! Дэрийэ агыватат.
Тоwу зицк ыйдий экен.
Каттык турат экен отерде.
Кактан пичэ кер. Мен кырыкэ
эдем. Кырыкэ косоц,
Катыцга эргешин барсам ич
ким господу. Ыраш-Кол дек
Эйтышин келчу эде. Бекташты
укэси келет.
![НЫН > НЫ болди колдонулат]

Неме кылады бийеллерди алын.
Кулактарды ада кылыгурген
адам богон. Чайыгыз ада
бон кактыр.

[Эмесе шт эсе.]

Мени уруп тугорду. Ону учун
жиндишиц дейт эдем. Ол энди
ургонун каган. Ол зуга кирге-
нини эйтэт. Пышкан гоон.
Эшен-Бороку эйтти ки, мени
кор дейт. Менин жоорума
сайдыц деп кетин каган.
Анча росун туруг эдем. О киши
йэм ундегей тецин кетет экен.
Кундун артасы кон эле таман
бон келатат.

1. [Кон эле вм. эц элё].

Кичик ныцым барды эде,
шолорду эрчин кечен эде.
Сэксэн алтыга кирди. О киши
жакшы келет эде.

Ойер // бүйөрдө
Бийерге отур чыгырагай (вм. кыгырагай)
Ол ам шойерде турат. Орто бойлук
жигит эде. Шол кыгаф экен.
Белди мекнем бөйлөгөн. Кэлэни
бүйган. Лолу шундай кылаф.
Уч мэртэ барын келдим эде. Мурдэ-
нин устуго турун вийлоно бөлөйт.
Мурдэ – олгон адамдын соогу. Бирден
бирден жутугалайлык.
Чыны – чоц чыны
Манаундай чырайлык бон каламбыз.

Эскертүү!

Ходжо-Абад районунук Калинин
атындагы колхоздун чыдырша кыш-
тагында 150 ≈ бүбүнгө жакын
чыдыршалар ташашаф. Алар Ош,
райондору менен
катнашын бүрүшаф. Бизи тагынан
бүлгүн кыргыз (ичкиликтердин) билинен
айырмаланбайт. Кацды деген урук да
бар. Алар 20-25 бүбүнгө жатын.
Ошол эле колхоздун мундуз
кыштагында 100 гө жакын бүбүнгө
жакын мундуз урукларынын
өнүлдөрү ташашаф. Аларга
өрүз уул кыргыздарынын
билдин өзгөчөлүктөрү мунөздүк

Ходжа-Абад сельсоветинин
соколок кыштагында 50 тутунго жа-
кын соколок урууларынын окулдату
бар. Тили богоича отуз уул.

Ошол эле колхоздун Маугыт кыш-
тагында Маугыт уруулары жашча-
шат. Сан жагынан 50 тутундон
ашык. Тили тагынан отуз уул.

Ходжо-Абад р. Октябрь с/с.,
Ленин колхозунда Гидырша,
кара рейит урууларынан жашча-
шат. Алар болшол менен 200
тутундон ашыкыраак келет.
Тили тагынан ичкиликтер.

Ходжи-Абад р., Манак с/с.
Куйбышев колхозунда ардай, монок
Энчичек деген уруулар жашашат. Урон
бирчин 150-200 тутунго жакын
тили отуз уул.

Ошол эле райондун Коммуна
сельсоветинин территориясында
ардай, рейеке, монок уруулары
бар. Андреев к/зунда Соколок
бар 50 тутундон.

Шимамбугак с/с.
Бостон, роолос бар 100 го
жакын тутун.

Ойак ыстык та. Жудээ уйалчак жигит полат. Атасы мецгэ секретар бол шитечен. Быйосыдагы шыпырлык уй. (вм. шиферлуу уй).

Йак вм. май } кобуроок колдонулат.
гам вм. эт. }

Перме мудуру эде. Текширип кантыр. Оттуз гэ жылкы жоготтум. Маникер шитентир. Кэртишке жип кертим.

Кэшкэрт – маки. (Айрым адамдар зарагзал дек айтышат)

Посток – колдолоц.

Горта, ормол.

кара уй – коз уй (кыргыз уй деп да айтышат.)

Ташкендиктер эм галаты суйлойт

! [– Лар мугосу этим создорго уланын айтылышы байкалбады.

Нет слово: шырдак ов. шырдамал.

Каймал - тоңдун урчачысы.

Кэтмэргэндэ майа дейт.

Бунра дейт.

Меш Н санач.

Эгер	токум	узеши бош.
тааз	реллик	куушкан
пыштак	узеши	омалдырик
басмайыл		

Бешик реркет. Укеци реркетип бур ыйлатпай.

Покрук.

Нет слово: каалга, сопун, мэкэ.

Тараша - шарылган отун,

Чаткал - чабынды.

Чалдыбар - Бузулган уйлардун ортуну чалдыкар дейлиз да.

Откат тайар белдуку (нет слово белен).

Сыйыр - уй.

Кара мал - уй тукумунун баарина аттылат.

Улуш бахтыр мал — бодо мал.

Шиwere || бичиз.

Масти жыртына, мындай сатын отнозоруганды шибеге дейт, бичиз эм дейт

Нет слово: Торкун но торкулон кемиктир деген соз бар. оздору нелет. Арает сытыр энчи барет.

Жылкынын шашы:

1. Тай. 2. кэлтэ тай 3. Гунан

4. Асый 5. Пышты 6, алты шашар.

Баланчынын бэзси тай туунтур эм дейт, кулундантыр эм дейт.

Жухандыз — нет „ремене".

Жоуучка || беде.

Мен хасыат бои ширедин бен шил.

Сел — нет кытан.

битик || эгиз || бэлэкт

Жалниз — жалбыз.

Жалниз > „нэс"

Кандагач вм. чабанней

Нет слово кокту жылга дей аптикат.

Жэл вм. бал.

Голто нет чобого, бибыт.

Оводо — эски чорно чапандарды жиерим палгандарым айтат

Дол — нет бурчак, монтур.

Амач — нет др. назв.

Чоладан — канка ожмо тун жуннон тасалган боору тарын, ажидар ар бурдук персенди салым кочуу идим.

Алоw курок — кул чичара бурчак кичине турок.

Эже — нет анче

Галля || ~~Эгин~~ = Эгин.

Сойлок — кара сулуу

Сулу — сулу.

Чотылан — соолтан.

Посурмо — керчоо.

Кэмзур – чыгана.

Бори́а – каныш бойро.

Кэмэр – каныш кур.

Чарчы // белбак – жоолук кур.

Панар йак // кирасин.

Куйо – кубо.

Оугорун йаклер татыцын кой-

дум татыктыр – коленорогуной ш.

Чалкамча – Чалкашпан

Куурмаа – туурдан.

Гулга.

Коломто // ысык чул, кор

Контурну – ачеты, палкур гурун

Ойун – бий

Чэнгэл – чирнан

1. Горнок вм музон

2. Гупашин

Гон деп чапанды айрат

Гон // чапан

1. Козу 2. эр. Гонну 3. Шпек

ур. Кусак

4 Гарк 5. Тэнши, 6.

Чеген вм. чана.

Бэлиш ||

Жастык – узун балыш.

Патунус – подпос.

Кумган. –

Чайдош –

Гозо – мистен шасал чан (мойну узун) чоц чогун (сыяктуу идиш.) (чорпосу болбойт. ага суу алат.)

Чаюну – сузгу

Каскан – электрик алмаш.

Сузгу – куруучу майдасын чигаруучу ничине пахтыр.

Чахмыр = пахтыр

Лэгэн – чара.

Чомуч – сузгу.

Чыны – чоц чыны

Пийала – ничине чыны

Чыны раган – куруч сальы шечу тайнан раган.

— Орун магазина ачыкны
— Жок бекик. (вм. бек).

Искен турат (вм. шыттан турат).

Чакелек — кесинен алынган шурорунун ~~[illegible]~~ сабачы.

Шалча вм. чатар — чаар.

Гук рошок — баланын алдына салынуучу бешик оппок

Солдаттар кыр кун чыдаптыргочу
[— гочу мучосу бир гана адам — дын ринисен толуктурулду.)

А.I, 46

Андижан областы
Ходжо-Абад району
Мундуз кыштагы
12 Хадиров Казыкул, 45 ж., ур. мундуз.
13 Худайбердиев Мицбай, 68 ж. — и —

Ходжо-Абад районунун Мундуз III кыштагында Мундуз деген урулар ы тамашат. Ахардин саны болжон менен 90-100 бутунгө жаныш.

~~Ур. поколун балкашты деген урул~~
~~Бар. Ахардин~~

Бийерде аз эле. Жол дм да. Санжыра бого йдм лиц жылдын пары бери жагыда ѵолот. Онон обагын бикин боѵойт. Мурунгу уѵанты-лардан дециз. Никалайдан бери чоздуз да. Ол уѵанты дан байлар. Бир лицге жере чажн бериш. Гилдм.. шаты, аллас жонотот эле. Онон о эли кишиге менин кызыма энчи (вм. жуучу).

Күйөндү арасы (это наверно случайно).
Он бә адам барат. Келинге бир
катар баштан аягына церу баш
болот. Кызды экә-пәкәсинда
Тон - вм. чанан, чепкен.
Билле анкелет. Өйәм күйөндү
арасыга куллуг босун әйрәт.
Тойду гәвләшивирет. Экшичисинде
пиланын тузун пелет ки, наканчы
уваита тойу волот деп. Худу
ошо уваитыга барганнан кейин
болот. Пул пычат. Йә беш пиц,
йә он пиц пул пычат. Пулдун
ошо мәнәлля журтәрчилик кылат.
Тонугача церу-ваш кыпарат.
Пугун йәм берет. Ону кочурун
анкелет. Жастик тәшгә койун кобот
Нет Жецкетай!
Жленыш ной!

Кара аш берет. Гош корнун топ болот.

Ыскат. - онон адамга келген адамдар-
га беринуучу мучо.

Айныкса биздэ шундай расмы
коѵурэзк.

Кудайы || кара аш.

Узак шанындар тунон калды.

Узаитан кечен. Кара аштан
ташкары.

Мурдэ - нет слово соок

Кэпин - кепин

Нэр пэйшэмбидэ (4 нун) кечени
келет, кеѵечени чекейт.

Кыр нун пуртойнон кийин
дачи худайн чыкат. Шуну менен
жылыны чыкат. Абрага сатын.
мах сойун кудоты чыкат.

Экиче карап тайарлайт.

Чуруг менен йанты тайарлайт.

Кой анкелсе койчок, тилки
анкесе тилкичак ныи топотот.

Коконго барганда -67- Гэклэштим. Той
Гуну кечеси анкелет. Боготмек.
Пэйгэ кундузу холор эле. Пэкке
тушурур хогош. Нимэ учун
пайандос - эшиктин алдына куйоо
кирерде сакыл койуучу
ак кездеме.
Гоц ата = кэттэ ата.
Бизди атакызды аталары кыргызчы-
лыгын кыган да. Кыр бешинчи шыл
богон. Оттуз шылды бир карын дейт.
1. Жармиғыз кокондун Жайымасынан
Жарми кетмен - Тебедон кеген
Зады бутарларда адам жос
уғактарда ата - буваларыгыз кайтен
кегиҙин билгейгиз.
Наири да кыргызга окшойт.
Билле тарат, сыра атырағайт.
Отого дэгур барыш керек.
Атты отнозун терейник.
Кугур = ноо. (суу боло турган йерде.

Санжыралар йәм жоголуп кетпен да, сиздердин уғактыцарда богон.
Бирәр лиц шылдын нараак бераак шагида болуш кетен.
Сәвитке оропара бон калдык.
Пашаны чизи экен. Нечи пуи нечи тун шатпан экен. Аычини тамагак экен. Кәлкозду идорасынын алдыда. Мәкәни эктикби?
Дгәт тартын койунсуц ә!
Кәлкос акйак бериктир
ак йак — пахта май.
Нет слово: кыйан (=сел)
торнук (= атасыны кина келди (торнулан келди.)
болтурук (= бөрүнүн баласы).

1. теллик
токум.
жааз.
эгер.
кончук
басмайне — эгердин четунон
пышран. — кончуктун четунон.

Сакандырык — сагандырык.

Кокундурук —

Суундурук — ондун.

Омондурук —

Кубушкан —

Кум баш эгер

Уступ — туроч.

Пешкарт — пожидордун карыт.

Частын — уступдун роботу пол пошлаг шаздын.

Торсун —

Урасса — торсундун уступон ризнитен майда тыгаттар.

Чарчон — дуванди остына ромонгон шилач.

Синч — дуванди арасына ноолгон шилач.

~~Чарчон~~ — ~~[illegible]~~

Бальн — пол ромонгон шилач.

Саркалам — Уйдун маудайынан пороконун уступон урулган дубал.

Ганноо — Суу ала турган. пер.

Сору//чарчан — сере.

кесеки — посяки.
дерезе — рамна.
Кузомол, созомол адам, билеб
Энесинан туулганда шундай
богомбу, бэки кийин богомбу.
Эки рашты бири-бирине урушторун
ирсе от чиккан. Оттуз сэкнизинчи
жыл. Олор эм окат шээр бекен.
Кантти узатыптыр. (сунуптур.)
Мазакор бол каган да.
Эшикти ачанин пикеген.
Шуну урготту да. Миц серан
богому менен йэм барабар
экен да.
Акрарикатам сагизди
рагыечу — вм. робуйгу.
Максым — молдонун баласы
ордан — максым. (Аталаны косьен
кичине камыр тугуш салый
ичыгат. ону ичет.)
Атала — шарма.
тоовуш каймалы — 3 шат.

Жоргалчак (озб. коршапалак) – тарганат.

О йдм кечеси учаны

Бай ужку – кичине тапалак уку.

Бешик ремет → таа.

Гулу роок – индюк.

Нет слово: каалга; мамалак, кокту, жыбит.

Ашык машык – айлантма ремир.

Кыйгырды отузат.

бийик // бэлэнт // эгиз.

Нет слово „шапыз" аныи ордуна „идс"

Нушкурт – кашек.

кашек – малга бере бурган тон.

годо – вм. береге.

Шибек // онгиз.

Жоцучка – тацы эгилген оде.

беде – ерулган оде.

Арпахан – сулу

Жылга деген соз ток.

рокро – чобого

Ободо – ремонтум эскиси.

атач – бурсун (нет др. названия).

ало курок – кул чигара бурган курок.

дол – мондур.
бурчан – посондук позу.

ана – оз эжеси
Эже – атасынын анасы.
Сицди – 1. карындашы
2. сицди.
Эже – эже.
амма // эгече → [деп атасынын карындашына айтылат. Мурун „Эже" эле деп айтуу элен дёшет. Бул кийинкиси өзбек тилинин таасири болбокерен.

Чинылдык – кошого.
hол // нан – ным.
Чувалчац – соолчан.
тоштук – кетчоо
постурно – куйрунтун терисин айтат.
Тавилчи – цчетчик.
Куйа – пубо.
Зац басын кантыр. (дат басын кальтыр).
Нетрапин – страпила.
Балдак – ретка.
Гоно – тарылган шилач.
челек // пакыр – чана
Каскан – аркан (мл электрик)

Мойунча – хамут. 73.

Мойунтурук – ярмо.

Амбыр // Кыскич – кемпирооз.

Дукарт – сапал сарпе бурган, бырман ала бурган кичине найчи.

Баш тартуу – баш алуу

Буудай баш тартын калды.

Эчиш суу – 1 сугат
Алма гулу суу – 2 сугат. } м.: буудайдыкы.
Гул суу – 3 сугат

Дэстэнки сууну чиит суу дейт.

Айынчелек // селкинчек.

Гуу – май быша бурган идиш

Жузумдун заун – жузумдун алмачы тоон озогу.

Найга – жузумдун гулдой эки башын найчи дейт.

Жузумдун найчалары гулуи тонкон-нон кийин жузум болот.

Гул тогуу – гулдоо (бардыш эк шемин-верне айбылат.)

Кениц, алыц бовосо анкетин калам.

Тарасы – вм. тараза.

Бир килдны тартыр алын, шону болукиргиле. Сен барганы.

Шалча // таар.

Эттеге бирт. тарымтасы Гирин калаты

Эттеге вм. эттец.

Кой эле, кой бакпайгыз дейт.

Кант койди койдум энди саца.

Кымнедагай отур дейт.

Кысыр Галды (нет арда).

Кулпунай – клубника

Шык – ремир шиш (кебеи пышырат)

Кебеи – шашлык.

Баталга – эт, шыгач чанканда астына нечолуучу децгоч, не шастын.

дого – карападам шасалган (эни кулактуу) кастрюла сыдыгуу идиш.

Жигэр // боор. Кончулусу „жигэр".

Кок ралак – кок боор.

Жизэ – сыцын (м.: майдын)

Йаглыг ичеги – чучук.

Ког ичеги – ичеги.

Кэпти // комууч – ночум.

~~Сакусара~~ –

бозокбаш – улул (нет ошкоцур).

чикәлдәк – чикит.

дәсрә – энеси
чикәлдек – чикит } отундун аты чикәлдәк.

чалан деген сөзду билет.

рок кызыл рок кон

ач кызыл. ач кон.

Куртан – рамантын аты (отрон)

сузмо – нет чәкә.

Майлуу арала – куурма чай сыгарду тасалган тарма.

алоохана // ашкана – от тагылын раман тасака бурган уй.

печке – темир пеш.

Туруба – керней.

чыганак. – ибрик керней.

аташкурок – от кычнач

амбархана – камна.

бешилик – аттор.

Белгурон – курон.

патрава – чулоо

богот – кулак (арыкты и пугагот)

кант лөвләк – кант кызылча.

Галла – эшн 76 бегем маанеде.

Комуз – уч кыл комуз.

Майса – будайдын шаун чыкпан шибери, чонко да айтыт

дэцгэд – шалкоо

Гол адам – соно, кенне тушуно албалам кенсоо чалым адам айтыат.

Новат – очередь

Уйэм дейт, сыйыр эм дейт.

Торпок (нет музоо. Бул отуз гулдарна мурозду болбою да ~~[illegible]~~ ушундай айтылы калган).

Кэмпир эк кэм сэксэнгэ кирди

Жыгырма беш жыл (вып. дан) ашын кетти. Жеткизбей баштаверди.

Бизге жоон. Бизге жоон пер-мекчи воаду.

Жоон пер – уружаат бер [бул сез бардын эле шерде учурадн.]

Амо шурдук пийада. Озувуз эле эрберэдк пышырайлык.

Аден ово бере векеп?

Жарым килэ гуручко отун кантырвызбы

Ондой чызмакерчиликке йэм окуган
экен. Пэрэндэлэрди колдон чызынтыр.
Уйду атрагына. Кошунуц окооцор
тайарлай вер. Гуймоцуз узунун
кантур у! Мына шу журуштон
экки барабар журот. Ом беш
мунату кэм бортто гелди.
Гортону шуурнан дейсилер ээ!
Кара уй барбы дагыле
Чагилда Маскоого чейин эле
казакыстандин шери босо керен.
Амо халкы кэм. Чагилда бу
Пакат эле дуотурлукка кеткени
йэм бар. Олорду жамгарывцрет
Жамгарывцрет = чогултун шиберет.
Амир темирдик откопуно
Терт муз эллик шыл волду
анти. ~~[illegible]~~
Жакшы эле кен эмесем.
Эмесем (болбосо). Жер. дам да
дам - тегиз деген маанеде

Нишоб – эукейши, айдом
О тер нишоп тер да.

Токкуз жыл ойерде жаждим.
Кароол - кароолчу. Кыргызстанда
пэм тор жыл-беш жыл жаждим.
Биз эмесем эскл тэги бабавыз
Жер ислатыда кеп каган. Бир
насип экен да, бир кичине
гэн менен кеп каганын.
Мутулак - такыр, тук. Учурчу
курт тутавыз. Он беш та
тогулсун бэдри вир. Бовогон
созду эйтэт. Кыргызда умутай
болот эле. Ону менен иши
жок. Силер карытасылар.
Умунака гэнурвайсыларгы
Нары шагындагы тэгин тумумбойт

Мен барып корушетуп (вм. учурашты)
Биздин бугаларыгызды балдары. Бэрк
ада бой канды. Оногу бурчокта
(вм. бурчта) бир бала отурду йу, ано
мени ацилдеп каратт. Басашир
бокойт. Олор кырт озуректин
ичинде чоцойгон.

Кырт озуvек — тиза озуvек, нацта озбек.
Сэккиз километир кене vекен.
Кырт эле райнетин суйлогондой
суйлойт. Биттэ койду багалvай-
сыцбы сен охуц. Дос босо
йдм ахири бир бакт перет та.
Терентин башынан озун
тамаvирет. Мен пакас сатпа-
тим. Кемин алыч сатыvердик.
Кошунуvуздун иштэ малы vар.
Биздин кирызда пакири
менен бериvирет.
Пакыр — чака.

Чол теринде болуватат. Биринин
нэйын бири кырчын туроверет.
нэй - тарамыш.
Болувэм келен да. Кечеси касацыз
далаада кавайсыз. Гэвлэшин
отуруп секин-секин таза верер экенсиз.
Сала вер Уйрэнсун саца. Бир
жакшына кыз. Ташибайдынына
пара кын чыксак бекен. Бэрк
кавады. Чыкпаган йерлерге эгет
(Ж||й колдонула берет)
Эттеге бутуруп алавыз. Кырчызды
таза векен.
Кырчыз босун, озувен босун ацылдай
верет. Азыр кавнайтуган бон калды.
Ураса журуватат. Нечи гундон
бери шу терим отруйт дец.
Озумдун ич терим отруватат.
Бир кыл убактында оонатты

Суб. ~~[illegible]~~ пакас 82 эле жакпайт.
Жыпыштырын эле койойлу!
Бэрк кесейли, ада бол кантыр.
Мына шунун чигиш йэм жудэ
балакет болду, амалейким.
амалейким —
азгына (э)ле чигиш анкел.
Ахурунан корун каса йэм кыйын
Мэкэ voco берчиле
Кундузу даланы, кечеси идара-
сын карайм.
Кэнэрэти v эм мога гарайт.
Орозалыны эйтын ке
Эйтын ке — гапырын кел
Ит шоокум кыса жугурун чыгам
шоокун кынуу — рабын берчу,
торсун, уvасажсун — ишин поголганы
уvасаборуйан — арасын ачын кылын
поголгандара.
Турчук // устун — бурооч.

белгурок - курок
гурок - тигач курок.
бешилик - айры
Жады - чоп кырка рурнан аспан.
гарак - рыдноо: Ону гарак делет, тыгачтан дм болот, темирден дм болот.
балыш - жаздык
жастык - узун шаздык.
горно - тууркан
ромок - жерге салынган ромок.
посток - колдолоц.
шалча - шаар
кдмет - ачныч
кули - кулпу.
Занжыр - чынжыр.
реше - керин
пэйреше - чоц керин.
кугурт - ширецке.
Там коолейт ра ону менен.
комузду мен озум черрет элем.
Кдрдм - капуста
Адамга цдм кинне (см. кирне)
гирин калыша болет.
Тейеке кайерден ашырай экен
биле алгайм.

Тэги эйлэнип аталыз бир.

Ойока - быйака бокумун кетнен да.

Карындашы = карындашы.

Була - Ташыдан оллок атурун кара соготко (ошуя уту) кетнен, ондон оллок атурун бунага кеткен.

Пишкен менен чапачты казан ан кеткен. Бир жактан келеб. шээргэ конун каган.

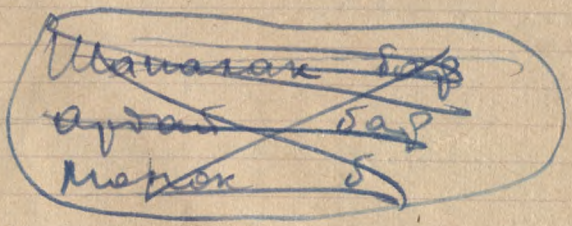

~~Шапалак бар~~
~~Ардай бар~~
~~Монок б~~

Моног Ошту атраында кар.

Кынчак -

Булар ниме тураку кынчак бон каганын билгейм.

Тейит, кынчак (мундуз) тураг Ленин колхозунда

Мен эм билгейм.

Илгери болчу эле. Баласины баласидан
оу богон, урултусу дейеке деи болчи-
рет эле, азыр жок, амо. Отонон
угун туруй

Отун жилиги Ганаке, башы Ганеке

Куглук токум.

Эцишмек — эциш

Эгердин каш-пашы менен жоморун
алтыр.

Жоморун — жулун алынтыр же
олкорун алынтыр.

Андижан области -86-

А.Т., ба

~~Калал-Кудук~~ Ходжа-Абад району

Катар-Тал кыштоосу

М Айтмамбетов Осмон, 88 ж., ур. рейт.

Бу жердеги уруулардын бири Тейит уруусу: Тейит уруусу том. ректорго болунушот:

1. Байтейит
2. Жамангейин
3. Кашка рейт
4. Кара козу (кара рейт)
5. Чал рейт
6. Токум рейт
7. Кесек
8. Арык рейт.
9. Сарык рейт.
10. Ак булак
11. Жинжиден
12. Кото Арык.

Наргы рейттин аты нимэ эде. Анону Кочого жугур (нет чурка).

Катар Тал, кыштакта Байрейит, жаман рейт, кашка рейт бар,

[Правда кругда токум рейтрен бар.] !
Каган каткани барбы. Коруну билбейсиз.
Бытанта кон та. Ону бурой аррушту-
рон ток. Шундай дейшин нойот.
Towro адилларга тэрэткэн кыргызды.
Ич энер кыганим ток. Байдын
кызыны агамын. Йэ арча, йэ тыгач
койот. Шундай кын кожлесе боройну.
Сиз турнанда. бис чыга кедек. (вып. т.)
Тузуг элеви. Шуга сэвэн сен болдуц.
Бундай таким бонтур. Нанды упалам
тарат. Шити кэлтэ кыл, бу мый-
манди жонот. Дарвазоцар бекик.
Мойну боводу. Бул эм кыйшайын
кеней койду. Айын кэнкоддо дец.
Озуцуз куслуг журуисузду. Добуштам
таанийлын.
! [Жээн. кыргыче тери вору курсин.
Озумдун откарына чанырам. Молдо-
чайника бардым эде. Бервейин
десем ыйлам керетуган. Сесем
тыг эжисилер. Колдон атыны

алы эле вердим 88 Манайерре эле
эле рушум кагам. Э, рага келиц
деди. Шу мага рармашын
калды. Чалы-кемпур озуцор
илинипсиир. Бу онон илинди,
мен рондон илиндим. Кэримди
кицы йэм ушерде. Ич мэшинэ
ток, озум эм бедарман эдем.
Отондо олум кала тазгамбыз.
Атамбай эжнин репурмениче
салын. Мен кокуну кордум.
Олум гэничэ кирин, олум
кала тазтик. Питада бара-
алгай калды.

Бир пече — бир рун.

Эйлэнин келдим.

Жэйикудан райын ток (g||ш)

Чай ичиц. Бузуг эле пеме.

Ол эм шойерде кен.

Фазыедин. пейнин чалары кен.

Биздикиче кирин педи

О галдыр-кулдур.

Адам эсен-тургуну сурагани келерта. Озу менен билле кетер да. Карынын алан белен. Эрдем чыккан беде: Кеч тэ баласы кар. Эрдем чыккан карынды аваҷар дечу. Шулардын уругудан алды, тайгандай ниме эсен. Чай ам болду. Кеч каласын. Ошкече барасызбы. Бундай сону-ныш-лак барары (вып. -га).

~~Ф~~ тайын = дайын.

Башка беймаралчылыкта келем. Ондо. Эйтэвиз. Мен башыда жок, кашыда жок, энди киренби.

Нойаты эски адам. Абдуванты алдига барынны. Ошо йэм барган. Мен дуэтурга укол ныхдырын келем. Озу анарын чесин. Мен озум эле кездим эде. Бэрк пурам энди волдум да. Сытырывыз турган жок. Айтбайды карындашы бала кордуру. Тавкиты тэгидэ каса

Озум жеймин дедим да. Шаптоону
Бир нук алдын биз алдык.
Жудэ уруглуг адамдар экен.
Ано, озу йэм эки мыц нук алды.
Онук арага бир жеде, бир рон
берди. Калинды арзан бирштир.
Ото немедеви, Була Башыдавы.
Сурма кайерде. Алма бакты
цетудо турат. Бу баласины
цилой авай калды. Ол балалыг
болдуву (лыг - вм. - Луу.)
Маца асилды да. Менен
кана ковушту. Сойуну гошуну
сиз пычын пер. Кыздын
эм мэзини суйцетат.
Шуптун журнучоц мен керен.
Мен эйрын ынавадыц. Оор бойнун
богонто саца йэм, маца йэм
батпайт. Гэн анасида да.
Эки баласины - бирини каторуц,
бирини шерелен жетир.

Оруз. уилу тоҗда каган экен.
Ол ӧм мамадана адам. Ону
которуп туро җедеҗ. Сытыр җунгаида
торпогуну сойуп перем.
1 [— Лар мурону кезенкен чок].
Эрмек экенини кызыдан эки
тоҗ зор экен. Олар ӧм берҗеди.
Нам картоҗ бон каланыз. Ол берке-
ран кэтмӧ, ол эки балалык полду.
Асамбатыны уйлоду.

Рага — тэнче

Кото-Абадга барса, шуҗга ӧзм
Sарат. Ону Гэпини ӧзм аҗайт.
Оҗу жерим кыз деди. (нет сагыр).
Дастар эйрти ки, шуну анер
ден. Бундай ныи берҗейик.
Бир пун мӧслӧт кылдым.
Гош бар эде йак бар эде.
Беш хуз сом эде пул берсем.
Улагим бар эде. Улакты койуҗ деди

Анарҡайды — 92 — ҡолуҥу кыҡайлык.
Мени иҙілҙи туҙун, алма ҡарбы,
орун барбы ҙуҙун кагаб.
Эн ҙәрәт ки, сәксән сәккізге
жердим. Мендакан дыйкан адам
ҙи тог эде. Бир нил адам
чакырҡайт. Онун бәрчен шуҙуҥу
жен кобо ҡеден. Менин ~~[illegible]~~ -
ынанимы берсин, сиҙердин
омуруҙарды ҡерсин.
Ит кыҡаса кыҡай эҙе кобот.
Хуник корунот экен.
Бегана — раанҙы энес:
Бегана адам ашыҙы
жечиге дос болот.
Ано жигер такши, жигерди
рашаҡаҙ. Мен хана боҡойн.
Гунҙ шуга ондарилаг ра.
Бу тәйгә кимди туҡороҡуз.
Ынини кысын Гәҡурайҡайт.
Мунун тилоҡуды кызыр бар.

Бурондҫ бейкунҫҫ камаҫады. Отойана чыгайлы бокосом. Немеге бермейт экен; маца керчи кагаҫды. Эти мына кҫн чыгын, адам тудҫ коҫойцы керти. Баймурза бҫркҫ керчи паска.

Коммунизм кҫзунде мундуз, каҫды тоолос уҫуҫаҫы шашашаҫ